

T.C.

**ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

COĞRAFYA ANABİLİM DALI

**ESKİ SSCB ÜLKELERİNDEN KADIN EMEK HAREKETİNİN SEÇİCİLİĞİ:
İZMİR İLİ ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HATİCE BEGÜM KAMIŞ AYKAÇ

**Tez Danışmanı
PROF.DR. SELVER ÖZÖZEN KAHRAMAN**

ÇANAKKALE – 2022

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

COĞRAFYA ANABİLİM DALI

**ESKİ SSCB ÜLKELERİNDEN KADIN EMEK HAREKETİNİN SEÇİCİLİĞİ:
İZMİR İLİ ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HATİCE BEGÜM KAMIŞ AYKAÇ

Tez Danışmanı

PROF.DR. SELVER ÖZÖZEN KAHRAMAN

ÇANAKKALE – 2022

T.C.

**ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

Hatice Begüm KAMIŞ AYKAÇ tarafından Prof. Dr. Selver ÖZÖZEN KAHRAMAN yönetiminde hazırlanan ve **29/06/2022** tarihinde aşağıdaki jüri karşısında sunulan “**Eski SSCB Ülkelerinden Kadın Emek Hareketinin Seçiciliği: İzmir İli Örneği**” başlıklı çalışma, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü **Coğrafya Anabilim Dalı**’nda **YÜKSEK LİSANS** olarak oy birliği/oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

İmza

Prof. Dr. Selver ÖZÖZEN KAHRAMAN

(Danışman)

Doç. Dr. Çağla ÜNLÜTÜRK ULUTAŞ

Dr. Öğr. Üyesi Elif Sabahat MURA

Tez No : 10478048

Tez Savunma Tarihi : 29/06/2022

.....

Doç. Dr. Yener PAZARCIK

Enstitü Müdürü

.././20..

ETİK BEYAN

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Yazım Kuralları'na uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi taahhüt ve beyan ederim.

Hatice Begüm Kamış AYKAÇ

29/06/2022

ÖNSÖZ

“Göçmen kuşlar aynı zamanda kadındır” Morokvasic

Günümüzde giderek artan ve çeşitlenen uluslararası göç olgusuna makro ölçekten bakmak bireysel ve mekânsal ayrıntıları gizlemektedir. Göçlerin seçiciliği perspektifinden bakıldığında cinsiyetler arası farkın çok belirgin olduğu görülmektedir. Göçmen kadınlar tek tip olmadığı gibi rakamlardan da ibaret değildir, bireysel deneyimleri ve yaşamlarını tek bir teorik şablonla çerçevelemek mümkün değildir. Bu nedenle feminist bakış açısıyla göç olgusunu ele alan çalışmaların mekânsal karşılaştırmalarını yapabilmek için farklı coğrafi ortamlarda yapılmış araştırmalara ihtiyaç bulunmaktadır. Bu tez de alana katkı sunmak amacıyla hazırlanmıştır. Göç olgusunu mekânsal ve feminist bakış açısı ile birleştirerek göçmen ev işçilerinin İzmir’e neden ve nasıl geldikleri, göç ettikten sonra yaşadıkları süreç incelenmiştir.

2018 yılında yüksek lisans ders aşamasında uluslararası göçlerle ilgili ödev hazırladığım süreçte, dedemin hastalığı nedeniyle bakımında yardımcı olan iki göçmen kadını yakından tanıma olanağı buldum. Bu göçmen ev işçileri sayesinde farkına vardığım İzmir’de yerli ve yabancı kadınlar arasında kurulmuş geniş bir ağ sistemi üzerinde araştırma yapmak istedim. Onlarla kurduğum iletişim sayesinde İzmir’e geliş yollarında yardımcı olan aracıları, aileleriyle iletişimleri, yaşayış biçimlerini ve yaşadıkları zorlukları bire bir gözlemlerim şansı buldum.

Bu tezin yazım sürecinde lisans öğrenciliğimden bu yana, akademik bilgisi ve desteğiyle her zaman yanımda olan, araştırma konusunun belirlenmesinden çalışmanın son gününe kadar yardımını hiç esirgemeyen saygıdeğer tez danışmanım Prof. Dr. Selver Özözen Kahraman’a şükran ve teşekkürlerimi; maddi ve manevi desteğini hiç eksik etmeyen, beni daima motive eden, sırtımı güvenle yasladığım aileme ve eşim Ozan Aykaç’a sonsuz minnetlerimi, saha araştırmalarım sırasında yardımcı olan Orca firmasının sahibi Aylin hanıma, yüksek lisans sürecim boyunca her konuda yardımlarını esirgemeyen arkadaşlarım Ezgi Özey ve Selin Bahçalı’ya teşekkürlerimi sunarım.

Hatice Begüm KAMIŞ AYKAÇ

Çanakkale, Haziran 2022

ÖZET

ESKİ SSCB ÜLKELERİNDEN KADIN EMEK HAREKETİNİN SEÇİCİLİĞİ: İZMİR İLİ ÖRNEĞİ

Hatice Begüm KAMIŞ AYKAÇ

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Coğrafya Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Prof. Dr. Selver ÖZÖZEN KAHRAMAN

29/06/2022, 66

Uluslararası göç hareketinde yaşanan dönüşümle birlikte kadınların bu hareketlilikte yeri belirginleşmiştir. Bu hareketliliğin sebeplerinden biri olan 1991 yılında Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin (SSCB) dağılmasıyla ekonomik açıdan güçsüz birçok bağımsız ülke (BDT) ortaya çıkmış ve aynı dönemde serbest piyasa ekonomisine geçen bu ülkelerde büyük bir işsiz sınıf meydana gelmiştir. İşsiz sınıf içindeki en dezavantajlı grubu kadınlar oluşturmaktadır. Türkiye'de aynı dönemde kadınların iş gücüne katılım oranlarının artması ile bu durum sonucunda özellikle kentlerde cinsiyetçi bakış açısıyla kadınların görevi olarak nitelendirilen çocuk, yaşlı ve hasta bakımı gibi ev içi hizmetlerini devredebilecekleri yeni bir çözüm arayışı ortaya çıkmıştır. Türkiye'nin yaşlı nüfustaki ve kadın istihdam oranlarındaki artış sonucunda kadınların sorumluluğunda gerçekleşen çeşitli ev içi ve bakım hizmetleri özellikle BDT ülkelerinden gelen göçmen kadınlara devredilmeye başlamıştır.

Bu tez kapsamında Özbekistan, Gürcistan, Türkmenistan ve Azerbaycan'dan bakım hizmetlerinde çalışmak için İzmir'e gelen 22 kadın göçmenle derinlemesine ve yüz yüze görüşme yapılmıştır. Göçmen kadınların göç süreçleri, geldikleri ülke ve donanımlarına göre tercih etme ve edilme durumlarında etkili olan faktörler betimsel analizle detaylandırılıp, yorumlanmıştır. Bu göç hareketinin mekânsal örüntüleri ve bu kadınların taşıdığı "göçmen, hizmetçi, bakıcı ve kadın" kimliklerinin yarattığı dezavantajlar ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: İzmir, Mekânsal Etki, Kadın Göçü, BDT, Bakım Hizmetleri

ABSTRACT

THE SELECTIVITY OF THE WOMEN'S LABOR MOVEMENT FROM THE FORMER USSR COUNTRIES: THE EXAMPLE OF IZMIR PROVINCE

Hatice Begüm Kamış AYKAÇ

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Coğrafya Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Prof. Dr. Selver ÖZÖZEN KAHRAMAN

29/06/2022, 66

With the transformation experienced in the international migration movement, the place of women in this mobility has become evident. With the disintegration of the Union of Soviet Socialist Republics (USSR) in 1991, which is one of the reasons for this mobility, many economically weak Independent Countries (CIS) emerged and a large unemployed class emerged in these countries that switched to a free market economy in the same period. Women constitute the most disadvantaged group in the unemployed class. With the increase in women's labor force participation rates in Turkey in the same period, a search for a new solution has emerged where women can transfer their domestic services such as child, elderly and patient care, which are considered as the duty of women with a sexist perspective, especially in cities. As a result of the increase in Turkey's elderly population and women's employment rates, various domestic and care services under the responsibility of women have begun to be transferred to immigrant women, especially from CIS countries.

Within the scope of this thesis, in-depth and face-to-face interviews were conducted with 22 women immigrants from Uzbekistan, Georgia, Turkmenistan and Azerbaijan who came to Izmir to work in care services. Migrant women's migration processes, the country they come from, and the factors that affect their preference according to their equipment are detailed and interpreted with descriptive analysis. The spatial patterns of this migration movement and the disadvantages created by the "immigrant, servant, caregiver and woman" identities of these women have been revealed

Keywords: İzmir, Spatial Impact, Female Migration, CIS, Maintenance Service

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
JÜRİ ONAY SAYFASI.....	i
ETİK BEYAN.....	ii
TEŞEKKÜR.....	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vi
SİMGELER VE KISALTMALAR.....	xi
TABLolar DİZİNİ.....	x
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	xii

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE/ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR

2.1. Coğrafya ve Mekan.....	3
2.2. Göç ve Göçün Feminizasyonu.....	3
2.3. Ev Hizmetleri.....	6
2.4. Türkiye’de Göçmen Kadın Emegi Üzerine Çalışmalar.....	8
2.5. Kadın Emek Göçü İlgili Kuram ve Yaklaşımlar.....	14

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA YÖNTEMİ/MATERYAL YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Konusu, Problemi ve Amacı.....	17
3.2. Uluslararası Kadın Göçüne Genel Bakış	19
3.3. Veri Toplama ve Değerlendirme	21
3.3.1 Verilerin Analizi.....	23

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA BULGULARI

4.1. Çalışma Alanı	26
4.2. İzmir’de Göçmen Kadın İstihdamını Etkileyen Faktörler	27
4.3. İzmir’de Yabancı Uyruklu Kadın Nüfusu	35
4.4. Katılımcılar Hakkında Genel Bilgiler.....	38
4.5. Türkiye’ye Tercih Etme Nedenleri Göç Süreci	40
4.6. İzmir’e Yolculuk.....	43
4.7. Çalışma ve İş Koşulları.....	45
4.7.1. Mekansal Dağılım	45
4.7.2. Ev içi Çalışma Şartları ve Süreleri	46
4.7.3. İstihdam Olanakları	48
4.8. Ülkelerindeki Yakınlarıyla İletişimleri ve Para Transfer	50
4.9. Göçmen - Yerli İlişkileri.....	51
4.10. İzmir’de Özgürleşme	52
4.11. Göçün Geleceği	53

BEŞİNCİ BÖLÜM
SONUÇ ve ÖNERİLER

Kaynakça	58
EK 1 SORU/ANKET/GÖRÜŞME FORMU.....	I
EK 2 GAZETE HABERLERİ.....	IV
EK 3 GAZETE HABERLERİ.....	V
ÖZGEÇMİŞ.....	VI

SİMGELER VE KISALTMALAR

SSCB	Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
GİB	Göç İdaresi Başkanlığı
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
IOM	Uluslararası Göç Örgütü
ILO	Uluslararası Çalışma Örgütü
BDT	Bağımsız Devletler Topluluđu
EGEİAD	Ege Genç İş İnsanları Derneđi
İGE	İnsani Gelişmişlik Endeksi
ABD	Ana–Baba Destek Oranı
YE	Yaşlanma Endeksi
YBO	Yaşlı Bağımlı Oranı
PYO	Potansiyel Destek Oranı
ABD	Amerika Birleşik Devletleri

TABLULAR DİZİNİ

Tablo No	Tablo Adı	Sayfa No
Tablo 1	Mikro, mezzo ve makro düzey araştırma modeli	21
Tablo 2	Verilen betimsel analiz temalarına göre sınıflandırılması	25
Tablo 3	2021 yılında İstanbul, Ankara ve İzmir illerine ait lise ve üstü eğitim bilgileri	31
Tablo 4	Görüşmeciler hakkında bilgiler	40
Tablo 5	Katılımcıların uyrukları, medeni durumları, tahmini kalış süreleri ve yaşları, eğitim durumları demografik özellikleri ve Türkiye’de tahmini kalış süreleri	40
Tablo 6	Yaşam kalitesine göre ülkelerin sıralaması (2021)	41
Tablo 7	Katılımcıların ev içi hizmetlerde çalışma alanlarının ilçelere göre dağılımı	46

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil No	Şekil Adı	Sayfa No
Şekil 1	Araştırma alanı lokasyonu	27
Şekil 2	2021 yılında Türkiye genelinde ve İstanbul, İzmir ve Ankara illerinde yıllara göre kadınların iş gücüne katılım oranları	30
Şekil 3	İzmir’de ilçe düzeyinde eğitim sayıları	31
Şekil 4	2021 yılında yabancı göçmen kadın göçmen nüfusunun yoğunlaştığı ilk 3 ilde yaşlı bağımlılık (YNO) oranı (%) ve yaşlı nüfus oranı (%) (YB= ((0-14+65+ nüfus)*100/15-64)	32
Şekil 5	Üç büyük ilde yaşlanma endeksi (YE), potansiyel destek (PDO) ve ana-baba destek oranı (ABD)	33
Şekil 6	İzmir’de yaşlı nüfusun ilçelere göre dağılımı	34
Şekil 7	İnternet sitelerinde yayınlanan ev içi hizmetler ilanları	35
Şekil 8	Türkiye’de göçmen nüfusun illere göre dağılımı	36
Şekil 9	Türkiye’de yabancı kadın göçmen nüfusun illere göre dağılımı	37
Şekil 10	İzmir’e gelen yabancı uyrukluların yıllara ve cinsiyete göre oransal dağılımı	38
Şekil 11	2020 yılında ülkelere göre İzmir ilinde yaşayan yabancı kadın ve erkek göçmen sayısı	38
Şekil 12	Katılımcıların tanıdıklarının sayısının illere göre dağılımı (2021)	43
Şekil 13	Katılımcıların tanıdıklarının sayısı (2021)	47

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Bu tez kapsamında ise 1990'lardan önce iki süper güçten biri olarak kabul edilen SSCB, yaşadığı ekonomik ve siyasi sorunlar nedeniyle dağılmış ve ekonomik açıdan güçsüz birçok bağımsız ülke (BDT) ortaya çıkmıştır. Söz konusu bu ülkeler serbest piyasa ekonomisine geçtikleri için kendi ülkelerinde büyük bir işsizlik sorunuyla baş etmeye çalışırken, birinci dünya ülkeleri ise sanayinin hızla gelişmesiyle insan emeğine olan ihtiyaçları artırmıştır. Nitekim bu durum onları göçe teşvik eden önemli bir sebeptir. Bu ülkelerde kadın emeğinin niteliksizleştirilmesi ve erkeklere oranla ilk işten çıkarılan grup olmaları nedeniyle kadınların göçe katılımı daha fazla olmuştur.

Göçe katılan kadınların bu süreçte en çok tercih ettikleri noktalardan biri Rusya'dır. Ekonomik nedenler başta olmak üzere tarihsel ve kültürel bağların varlığı bu ülkeye göç etmelerinde önemli bir faktör olmuştur. Rusya dışında en çok göç ettikleri ülkelere de Türkiye'dir. 1980'li yıllarda Türkiye'nin serbest piyasa ekonomisine geçişiyle birlikte iş hayatında kadınlara olan ihtiyaç artmıştır. Özellikle kentlerde çocuk, yaşlı, hasta bakımı ve ev içi hizmetlerde daha çok kadınlar tercih edilmektedir. Bunun altında yatan temel sebeplerden biri cinsiyetçi bakış açısıyla bu işlerin kadınların görevi olarak algılanıyor olmasıdır. Türkiye'de yaşlı nüfusun giderek artış göstermesi, kadınlara yüklenen bu ev içi hizmetler alanı BDT ülkelerinden gelen kadın ev işçilerine devredilmeye başlanmıştır.

Bu süreçte Türkiye'de bazı iller öne çıkmıştır. Konuya yönelik yapılan çalışmalarda daha çok İstanbul, Ankara, Bursa, Antalya, İzmir gibi büyük şehirlerin tercih edildiği görülmektedir. Çalışmamızın da araştırma alanını oluşturan İzmir ilinde, kadın çalışma oranının, eğitim düzeylerinin, yaşlı nüfus oranının ve buna bağlı olarak potansiyel destek ve ana baba destek oranının yüksek olması İzmir'i diğer illerden öne çıkarmaktadır. İzmir ili aynı zamanda çok farklı milletlerden gelen göçmen kadınları barındırmaktadır. Almanya ve İran'dan gelen kadın göçmenler ilk sırada yer alırken, bunu BDT (Türkmenistan, Özbekistan, Gürcistan, Ukrayna, Rusya) ülkeleri takip etmektedir.

Bu araştırma kapsamında BDT'dan İzmir'e yönelik kadın emek göçü nitel araştırma metodu ile dört temel konu ekseninde araştırılmıştır: (i) Göçmen kadınların göç süreçleri, Türkiye ve İzmir'i tercih etme sebepleri, (ii) hareketliliklerinin mekânsal örüntüleri, geldikleri ülkeler ve şehirler, (iii) donanımlarına göre istihdamda tercih etme ve edilme durumları (iv) "göçmen, hizmetçi, bakıcı ve kadın" kimliklerinin, çalışma ve yaşam koşullarında yarattığı dezavantajların neler olduğu araştırılmıştır.

Bu tez 4 ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde konuya genel giriş yapılmıştır. İkinci bölümde kadın emek göçlerine genel çerçeve oluşturmamıza sağlayan kavram ve kuramlara yer verilmiştir. Ayrıca tez konusu ile ilgili BDT ülkelerinden gelen göçmen kadınlarla ilgili literatür analizi yapılmıştır. Üçüncü bölümde araştırmanın konusu, problemi, amacı, önemi ve sınırlılıkları açıklanmıştır. Tez araştırmasının amacı doğrultusunda yanıtları aranacak olan temel araştırma soruları oluşturulmuştur. Ardından veri ve yöntem kısmında, verileri toplamak için kullanılan yöntem ve verileri analiz etmek için seçilen yöntem ortaya konulmuştur. Dördüncü bölümde İzmir'de kadın istihdamı etkileyen demografik ve sosyo-ekonomik özelliklerine yer verilmiştir. Saha verileri betimsel analiz yöntemiyle değerlendirilmiştir. Sonuç bölümünde ise sınıflandırılan bulguların meydana getirdiği sonuçlar yorumlanmış ve öneri kısmı aktarılmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE/ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR

Bu bölümde tezde kullanılan temel kavramlar, çağdaş göç teorileri ve önceki çalışmalara yer verilmiştir.

2.1. Mekân ve Coğrafya

Bu tez kadın emek göçünün mekânsal boyutunu ele almaktadır. Mekân, göç çalışmalarında Coğrafya bilimini diğer bilimlerden ayıran en önemli unsurdur. İnsanlar yaşadıkları mekânları, fiziksel boyutlarını algılamaktan öte hissetmekte ve mekânı yaşamaktadırlar. Karakuş ve Görengi (2014) çalışmasında Mekânın insan üzerinde yarattığı kimlik ve algının önemli olduğunu belirtmişlerdir. İnsanların yaşadıkları mekânlarla ilişki kurmaktadır. Göç çalışmalarında coğrafyacılar mekânı ele alırken göçmenlerin kimliklerini şekillendiren mekânlardaki deneyimlerini göç sonrası mekânlara nasıl ve ne düzeyde aktardıklarını incelemektedir. Aynı zamanda bu mekânların göçmenlere bu kimliği oluştururken yarattığı dezavantajlar ve avantajlar üzerinde de durulmaktadır. Coğrafyacı için mekân hem göç eden kişinin kimliği hem de fiziki ve beşeri faktörlerin göçe etkisini ayırt etmemiz açısından önemlidir.

Bu çalışma göçmenler için İzmir’i çekici kılan bu mekânın hem tarihsel geçmişine hem de sosyo-ekonomik verilerini inceleyerek bulgularla bağlantılı şekilde mekân kavramı aktarılmıştır.

2.2. Göç ve Göçün Feminizasyonu

Göç, küresel değişim üzerinde etkili olan en önemli faktörlerden biri olarak kabul edilmektedir (Castles ve Miller, 2008). “Bu olgu insanlık tarihi kadar eski, çok boyutlu, karmaşık ve heterojen bir yapıya sahiptir. Kavram en geniş anlamıyla “insan hareketliliği” şeklinde tanımlanır; ancak sadece fiziki bir yer değiştirmeyi değil sosyo-ekonomik ve

kültürel bir yapıdan diğerine geçmeyi de ifade eder. Göç olgusu farklı ölçütlere göre değerlendirilerek sınıflandırılmaktadır” (Şeker ve Uçan, 2016: 198).

Uluslararası göç, düzenli veya düzensiz şekilde, uzun süreli veya geri dönmek üzere ulusal sınırların aşılması olarak tanımlanabilir. Bir başka ifade ile uluslararası göç geçici ya da tamamen yerleşmek amacıyla kendi ülke sınırlarından başka bir ülkeye ulaşmayla sonuçlanan hareket olarak tanımlanmaktadır (Sunday, 1972: 77).

Uluslararası göçlerin artışıdaki temel etken küresel gelir dağılımı adaletinin bozulmasına sebep olurken yoksulluğun da önemli derece artmasına sebep olmuştur. 1970’li yıllarda ekonomik krizin etkisiyle işçi sınıfının emeğinin niteliksizleştirilmesi, örgütsüzleştirilmesi, kamu harcamalarının en aza indirilmesi yapısal uyum ve istikrar politikaları kapsamında gerçekleştirilmiştir. Bu politikalar kapsamında gelişmekte olan ülkelerde IMF ve Dünya Bankası aracılığıyla sanayiler iflasa sürüklenmiş ve büyük bir borç yükü altına alınmıştır. 1991 yılında SSCB’nin dağılmasıyla birlikte serbest piyasa ekonomisine geçen ülkelerde büyük bir işsiz sınıf meydana gelmiştir (Aykaç Kamış ve Özözen Kahraman, 2021). Aynı zamanda dünya genelinde nüfus artış hızının en yüksek olduğu dönem olması ve merkez ülkelerde sanayinin hızla gelişmesi insan emeğine olan ihtiyacı artırmıştır. Batı dışı ülkelerde kadın emeğinin niteliksizleştirilmesi ve erkeklere oranla ilk kadınların işten çıkarılan grup olmasıyla kendi ülkelerinde işsiz kalan kadınlar bir başka ülkede çalışmak için göç hareketine katılmışlardır. Bu ekonomik sebepler dışında savaş, çatışma, doğal afet ve insan hakları ihlal, şiddet ve geleneksel baskılar gibi politik ve sosyo-kültürel nedenler de kadınları göç etmeye zorlamıştır.

Günümüzde uluslararası göçmenlerin yaklaşık yarısını oluşturan kadınlar; erkekler için yazılmış göç kaidelerinin dışına çıkarak, evlilik, annelik, evlatlık, işçilik ve öğrencilik gibi kadınlık kimliği içine sıkıştırılmış rollerini ulus aşırı hareketler içinde yeniden yaşayarak, bilerek veya bilmeyerek içinde buldukları kalıplara meydan okuma süreci başlatmışlardır. Kadınların göç sürecine katılımlarının artması, göç alan ve göç veren ülkeler açısından ekonomik ve sosyal değişimi hızlandırmıştır (Aykaç Kamış ve Özözen Kahraman, 2021).

Göçmen kadınların sınıf, kimlik, kültür, istihdam, ücret gibi farklı konularda karşı karşıya kaldıkları eşitsizlikler ve göçte farklı kadınlık durumları feminist yaklaşımlarla araştırılmaktadır. 1960-1970'li yıllarda göç çalışmalarında erkek göçmenler dışında kadın göçmenlere az da olsa yer verildiği görülmektedir. Göç çalışmalarında 1970'li yıllardan önce cinsiyet farklılıkları önemsememiştir. Çünkü erkeklerin aileyi kamusal alanlarda temsil eden ve gelir getiren birey olduğuna dair yaygın kanı, kadınları genellikle anne ve eş kimliğine bağlı bireyler haline getirmiştir (Leblebicioğlu ve Khorshid, 2018; Toksöz, 2021). Ünlütürk Ulutaş ve Kalfa (2009) da kadınların erkeğin kararlarına uyum sağlamak zorunda kaldıklarını, erkeğin egemenlik alanının dışına çıkamadıklarını ve sorunlarını dile getirmediğini belirtmiştir. 1970'lere kadar yapılan çalışmaları cinsiyet körlüğü şeklinde ifade etmektedirler. Göç sürecinde, ailenin eşit olmayan cinsiyet tavrının ön planda olduğu, çoğunlukla erkek bireyler ve aile büyükleri tarafından karar alınıp uygulandığı düşünülmektedir. Kadının erkekten ayrı olarak ve göçü gerçekleştiren ana kişi olma durumu ilk olarak, 1975 yılında Meksika'da yapılan *Birleşmiş Milletler Kadınlar Üzerine Dünya Konferansı'nda* ve 1980 yılında Kopenhag'da yapılan *Kadınların On Yılı Üzerine Dünya Konferansı'nda* ele alınmıştır (Uçan ve Şeker, 2016).

1970'lerde kadınların sadece aile birleşmesi sebebiyle “bağımlı göçmenler” oldukları vurgulanmıştır. Kadınlar bu dönemde ya görünmez öznedir ya da erkek bireylere bağımlı göçmenlerdir. Oysa kadınların deneyimleri, katkıları, sosyal konumlarının rolleri erkeklerden ayırt edilemez (Pierrette Hondagneu, 2011). Kadınların göç sürecindeki deneyimlerini ele alan istisnai çalışmalar olsa da 1980'lere kadar bu durum devam etmiştir. 1980'li yıllarda feminist bakış açısına sahip araştırmacılar kadının göçteki pasif katılımcı rolü yerine kadınların aktif özne durumuna ile ilgili araştırmalarla literatüre katkı sağlamışlardır (Donato; 1992; Morokvasic 1984; Pedzara; 1991, Indra, 1999 aktaran Mahler ve Pessar, 2001). Kadının göçte özne olduğu çalışmalardan biri olan Morokvasic'in (1984) “göçmen kuşlar aynı zamanda kadındır” başlıklı makalesi bu anlamda önemlidir. 1980'lerde kadın göçmenler ilgili bu süreçte kadınlar hakkındaki göçün her aşamasında karşı karşıya kaldıkları durumları her yönüyle ele almaktan uzaktır. Bu süreçte göçün kadını modernleştirip modernleştirmediği, gelenekten gelen bağları ne kadar sürdürebildiklerini araştıran çalışmalar yapılmıştır. Bu dönemde yapılan çalışmalar

feminist teori ve toplumsal cinsiyet odağında literatüre katkıda bulunmuştur (Akalin, 2014; Pierrette Hondagneu, 2011). Geleneksel cinsiyet rollerindeki değişim ve uluslararası yeni iş bölümünün kadın hareketliliğinin artmasında etkili olduğu çeşitli araştırmacılar tarafından (Salazar-Parrenas, 2000, 2001) belirtilirken, Kofman vd., (2000) ise bunlardan farklı olarak feminist çalışmalarda, göçmen kadınların konumları, heterojen yapısı, iş gücü piyasalarındaki varlıkları ve refaha katkıları yanında artan siyasi faaliyetlerine vurgu yapmıştır.

Türkiye’de 1980’li yıllardan itibaren feminist yaklaşımlarla kadınların emek piyasalarındaki konumları incelenmeye başlanmıştır. Nermin Abadan Unat, Tahire Erman, Gülay Toksöz gibi öncü isimlerin katkılarıyla Türkiye’de kadın göç çalışmalarında yer başlamıştır. Bu çalışmalarda geleneksel cinsiyet rollerinin göç sürecini etkilemesi ve kadının göç sürecinde özne olması üzerinde durulmuştur. Göçte kadın konusunu literatürle birlikte ele alan Toksöz ve Ulutaş Ünlütürk (2011) “*Göç Kadınlaşıyor Mu? Türkiye’ye Yönelen Düzensiz Göçe İlişkin Yazına Toplumsal Cinsiyet ve Etnisite Temelinde Bakış*” adlı çalışmasında kültürün, dilin tamamen yabancı olan ve önyargılarla karşılaşılan göçmen kadınların kendilerini işgücü piyasasında kabul ettirdikleri sonucuna varmıştır. Literatürde göç eden kadınların geldikleri ülkelerde uluslararası iş bölümü ve cinsiyetçi rollerin etkisi altında genellikle eğlence, seks işçiliği, tekstil ve ev-bakım işlerinde istihdam edildikleri görülmektedir. Akalin (2014) da ev hizmetlerindeki artışın özellikle gelişmiş ülkelerde bakım hizmetlerinde ortaya çıkan iş gücü açığına bağlı talepten kaynaklı olduğunu belirtmiştir. Ancak son yıllarda hızla yaşlanan gelişmekte olan ülkelerde de yaşlı bakımının göçmenlere devredilme ihtimali her geçen gün artmaktadır.

2.3. Ev Hizmetleri

5510 sayılı kanunun ek 9’uncu maddesine göre *ev hizmeti*: “ev içerisinde yaşayan aile bireyleri tarafından yapılabilecek temizlik, yemek, çamaşır, ütü, alışveriş, bahçe işleri gibi gündelik işler ile çocuk, yaşlı veya özel bakıma ihtiyacı olan kişilerin bakım işlerinin aile bireyleri dışındaki kişiler tarafından yapılması” olarak ifade edilmiştir (SGK, 2015). Kalaycıoğlu ve Rittersberger- Tılıç ise, (2012: 10) “Bu iş alanlarını, ücretli ev hizmeti ev

işçiliği; evde bakım hizmetleri (yaşlı, engelli, çocuk); ev eksenli çalışma ve evde parça başı üretim gibi ayırmak mümkündür” olarak ifade etmiştir. Toksöz ve Erdoğan (2013), ev hizmetlerinin kadınlar arasında kurulan bir istihdam alanı ve ekonomik olarak zorlanan ailelerdeki kadınların tercih ettiği çalışma alanı olduğunu belirtmiştir. “Ev hizmetleri esas olarak alt ve orta-üst sınıf kadınlar arasında kurulan enformel nitelikte bir istihdam ilişkisi olup, yasal düzenlemelerin ve korumaların büyük ölçüde dışındadır” (Toksöz ve Erdoğan, 2013: 3).

ILO (2019) raporuna göre 169 milyon uluslararası göçmen işçinin %58.5 erkek, %41.5 kadındır. Kadın göçmen işçilerin çalıştığı ülke sayısı erkek işçilere göre daha fazladır. ILO'nun küresel tahminlerine göre göçmen kadınların %73.4 ev hizmetlerinde çalışmaktadır. Bunların büyük bir kısmı Asya kökenli kadınlardan oluşmaktadır. Dünyada ev hizmetlerinde göçmen kadın istihdamının yüksek olduğu bölgelerin başında Avrupa, Kuzey Amerika ve Ortadoğu bulunmaktadır.

Kadınların ev işlerinde daha fazla istihdam etmelerinin ardındaki en önemli etken, evdeki erkeğin kazancının yetmediği durumlarda hane bütçesine katkı sağlamaktır. Toplumun kadına yüklediği cinsiyetçi roller nedeniyle Memiş ve İzdeş'in (2018) de ifade ettiği gibi, ülkemizde evde bakım hizmetleri kadının sorumluluğuna verilmiştir. Ayrıca kadının çalışması ve bakım hizmetlerine yetişememesi durumunda bakıcı bulma görevi de yine büyük ölçüde kadına yüklenmiştir. Bu alanda çalışan yerli ve yabancı kadınlar genellikle kayıt dışı ve düşük ücretle çalıştırılmaktadır. Kadınların kadınları istihdam ettiği bu alanda yüksek gelirli kadınlar ev işlerine yardım etmeleri için ev işçisi istihdam ederler. Gelirleri düşük kadınlar ancak aileden başka kadınların yardımlarını alabildikleri durumlarda çalışma hayatlarına devam ederler. Gece kalınması gereken bakım hizmetlerinde ise işgücü talebi yatılı göçmen kadınlar tarafından karşılanmaktadır.

Kadın ev işçileri çalıştıkları ülkelerde bir takım olumsuz uygulamalara maruz kalmaktadır. Türkiye’de ev içi hizmetlerin düşük ücretli ve güvencesiz bir sektör olmasının sebepleri arasında ev işçiliği alanında çalışanların haklarını koruyacak bir yönetmelik olmaması, ev işçileriyle ilgili düzenli bir politikanın bulunmaması ve toplumun yarattığı

cinsiyetçi düşünce kalıplarının varlığı olarak sıralanabilir. Türkiye’de bu çalışma alanı ile ilgili önemli sorunlardan biri de ev işçilerine ait güvenilir istatistiklerin bulunmamasıdır. Ev işçilerinin 10 günden az çalışmaları halinde sigorta kapsamı dışında tutulmaları ve kayıt dışı çalışmaları, sayılarının belirlenmesini imkânsız hale getirmektedir. Ev işçilerinin haklarını büyük ölçüde koruyan ILO’nun 2011 yılında kabul ettiği 189 Sayılı Ev İşçileri Sözleşmesi, Türkiye’de Ev İşçileri Sendikalarının çağrılarına rağmen henüz onaylanmamış olması sadece yerli değil göçmen kadınları da olumsuz etkilemektedir.

2.4. Türkiye’de Göçmen Kadın Emeği Üzerine Çalışmalar

1990’lı yıllarda Türkiye göç veren bir ülke konumundan göç alan bir ülke konumuna gelmiş ve bu dönemde Türkiye bağlantılı uluslararası göç hareketlerinde de değişiklikler yaşanmıştır. Yaşanan bu değişimlerin temel sebeplerinden biri de SSCB’nin dağılması olmuştur. Yine Ortadoğu’da yaşanan çatışmalar Türkiye’ye yönelik göçlerin çeşitlenmesinde etkili olmuştur. Bu döneme ait çalışmalarda, gelen göçmenlerin önemli bir kesimi düzensiz, transit ve mekik göçü kapsamında ele alınmıştır (Erder, 2011; İçduygu ve Toktaş, 2005).

Günümüzde göçmen kimliği ve kayıt dışı çalışma arasında bir bağ kurulduğu görülmektedir. Kayıt dışı ekonominin bir parçası olan mekik göçünü araştıran Yüksek (2003) *Laleli-Moskova Mekiği* çalışmasında 1990’larda Eski SSCB ülkelerinden gelen kadınların Laleli’de kayıt dışı ekonominin en önemli aktörleri haline geldiğine belirtmiştir. Aynı çalışmada Trabzon ve Laleli’yi karşılaştıran Yüksek, Trabzon’un kültürel normlarının ve ekonomik yapısının bavlul ticaretine uygun olmadığını, Lale’nin ise bu uluslararası göçlerden dolayı kayıt dışı ekonomide kendi kültürel normlarını yarattığını ifade etmiştir. Kayıt dışı ekonomin farklı alanlarını çalışan İçduygu (2004), *Türkiye’de kaçak göçleri* incelediği çalışmasında göçmenlerin yoğun olarak: ev işleri (Moldova), tekstil, inşaat (İran, Irak, Azerbaycan), lokanta (Ukrayna, Filipinler, Pakistan, Bulgaristan) gıda, fuhuş ve eğlence (Moldova, Rusya, Romanya, Ukrayna) sektörlerinden çalıştıklarını belirtmiştir. Ayrıca Türkiye’de çalışan göçmenlerin yasal durumlarını incelemiş, kayıt dışı çalışanların kamusal ve toplumsal alanda belli hizmetlere erişiminin kısıtlı olduğunu

aktarmıştır. Bu kayıt dışılığın şehir içi veya dışında emniyet güçlerine yakalanma riski nedeni ile göçmen mobilitesini azalttığını da ifade etmiştir.

Kayıt dışılığın sorunlarından biri de göçmenlerin sağlık olanaklarından yararlanamamasıdır. Lordoğlu ve Nilay (2010) *Göçmenlerin Sağlık Sorunları: Ev Hizmetlerinde Bir Alan Araştırması Adlı Çalışmasında* 15 kadın göçmenle ve aracı şirketle görüşme sağlamıştır. Ev hizmetlerinde çalışan kadınların sağlık sorunlarını ve bu sorunlarının çözüm yollarının neler olduğunu belirtmiştir. Kadınların yaşadığı olumsuz göç etme süreçlerinin göçmen kadınlarda ruhsal sağlık sıkıntılarına yol açtığını ifade etmektedir. Özyayın ve Yılmaz (2020), Ankara’da evde bakım hizmetlerinde çalışan 36 kadın göçmenle yaptığı mülakatların sonucunda kadınların sağlık hizmetlerine erişim sağlayamamalarının arkasında kayıt dışılığın olduğunu belirtmişlerdir.

Kayıt dışı ekonominin savunmasız diğer bir grubu olan Ugandalı göçmen kadınların göç deneyimlerini aktaran Coşkun (2016), kadınların kendi ülkelerinde yaşadıkları baskıdan ve işsizlikten kaçtıklarını, Türkiye’ye gelmek için borç para aldıklarını, paralarını ödemek için seks işçiliği, temizlik işleri, tekstil, deri ve takı atölyelerinde çalıştıklarını ifade etmiştir. Ayrıca Ugandalı kadınların kayıtsız olmalarından kaynaklı olarak, çalışma alanlarında uğradıkları ayrımcılık, taciz, düşük ücret ve paralarını alamama gibi sorunlarla karşılaştıklarını tespit etmiştir.

Savaş, ekonomik krizler, küreselleşme gibi nedenlerle göç etmeye karar veren ev işçilerinin, tarım, sanayi gibi alanlarda çalışmak için geldiklerinde bile insan ticaretine maruz kalma durumları söz konusudur. Bunun sebebi olarak kayıt dışı olmaları gösterebilir. Erder ve Kaşka (2003) *Düzensiz Göç ve Kadın Ticareti: Türkiye Örneği* adlı çalışmasında insan ticareti mağdurlarının genellikle ev içi hizmetlerde veya eğlence, seks ve turizm sektörlerinde çalıştıklarını aktarmışlardır. BDT ülkelerden gelen kadınların çoğunun Azeri, Ukrayna, Moldova ve Romanya kökenli, kayıtsız olmaları sebebiyle sınır dışı edilme korkusu yaşarken diğer taraftan da sömürüye açık olduklarını ve çalışma şartlarının oldukça kötü olduğunu belirtilmiştir. Bu kadınlar seks işçiliği ile gündeme gelseler de, son yıllardaki bulgulara göre, bu kadınlar ev içi hizmetler, eğlence ve turizm

sektöründe çalıştıklarını ifade etmiştir. Kadınların insan ticaretine nasıl konu olduklarını araştıran Özer (2012), *Türkiye’de İnsan Ticareti Mağdurları Üzerine Bir Araştırma* başlıklı kitabında Özbekistan, Türkmenistan, Kırgızistan ve Moldova’dan gelen kadınların Türkiye’den önceki yaşamları, göç sürecinde neler yaşadıkları, Türkiye’ye geldikten sonraki süreçte neler yaşadıkları, insan ticaretiyle nasıl tanıştıklarını ve bu durumdan kurtulmak için neler yaptıklarını aktarmıştır. Özer, göç sürecinde ve sonrasında kadının mağdur olmasını, kültürel yapı (ataerkil toplum), neo-liberal devlet politikaları ile ekonomik sebeplere bağlamıştır. Kadın göçmenlerin fuhuş sektöründe büyük borç batağına sürüklendiğini ve borçlarını ödeseler bile ülkeden çıkmak için pasaportlarını alamadıklarını dile getirmiştir. Kadın ticaretini küresel boyutta inceleyen Kuloğlu (2021), *Kadın Ticareti: Küresel Eğilimler ve Türkiye adlı* çalışmasında kadınların bu alanda kendi istekleri dışında seks işçisi olarak çalışmaya zorlandıklarını, bu sektör dışındaki alternatiflerinin ise ev hizmetleri, yaşlı bakımı olduğunu belirtmiştir. Özellikle Slavların ekonomik sebeple geldiklerini, Suriyeli kadınların ise güvenlik sebebi ile geldiklerini ve göçmenleri insan ticaretine açık bir hale getirildiğini belirtmektedir. Örneklerimiz arasında insan ticaretine maruz kalan kadın göçmene rastlanmamıştır. Fakat literatürde ev içi hizmetlerde çalışanların insan ticaretine maruz kaldıkları görülmektedir.

Rus göçmenlerin Türkiye’deki konumlarını inceleyen Deniz ve Özgür’ün (2010) 2000’li yıllarda Antalya’ya gelen Rus kadın göçmenlerle ilgili yaptıkları çalışmasında, göçmenlerin niteliklerini ve bir turizm kenti olarak Antalya’nın bu göçlerdeki yeri ortaya konulmuştur. Antalya’ya gelen bu göçmenlerin çoğunun genç ve kadın olduğunu, turizme dayalı işlerde çalıştıkları ve göçmenlerin Türkiye’de mülk edindikleri tespit edilmiştir. Nitekim bu durum göçün kalıcı olabileceğinin de bir göstergesidir. Ayrıca çalışmada Rus kadın göçmenlerle ilgili genel olumsuz yargının dışında sonuçlara ulaşıldığı da belirtilmektedir. Filyeva (2018)’nin *Türkiye’ye Evlilik Yolu ile Göç Olgusu: Türk ve Rus Basınında Algılanışı ile Rus Kadın Göçü* adlı çalışmasında göç ve evlilik arasındaki ilişki araştırılmış, Rus kadınların eğitim seviyelerine uygun olmayan işlerde çalıştıkları ve evlilik yoluyla işsiz olarak yaşamlarına devam ettiklerini tespit etmiştir.

Türkiye’de ev hizmetlerinde çalışan göçmen kadınlarla ilgili literatür ağırlıklı olarak BDT ülkelerinden gelen kadınlar üzerine yoğunlaşmıştır. Belli sayıda çalışmalar ise Ortadoğu, Afrika ve Filipinler’den gelen kadınlarla ilgilidir.

Türkiye’de ev hizmetlerinde çalışan düzensiz göçmen kadınlarla ilgili ilk araştırmalar Filipinli göçmenlerle ilgili yapılmıştır. Bu çalışmalar 1990’lı yıllarda çok uluslu şirket çalışanlarının Filipinli göçmeleri getirmesi ile başlamıştır (Weyland, 1994 aktaran Özbay, 2019: 314). Weyland (2010), *Küresel Mekânlarda Cinsiyetlendirilmiş Yaşamlar* başlıklı çalışmasında, yersizlik kavramı ile birlikte uluslararası göçmen kadınların küresel metropollerde göçmen ve meslek ilişkisinin toplumsal cinsiyete etkilerini incelemiştir. Bu çalışmada İstanbul’da çalışan Filipinli kadınlar ve uluslararası şirketlerde çalışan erkek işverenlerin eşleri ile yaptığı saha çalışmasına dayanarak, küresel sistemin toplumsal cinsiyet ayrımına sebep olduğunu ileri sürmüştür. Bu kadınların evlere hapsedildiğini, pasaportlarına ve telefonlarına el konulduğunu, çalıştıkları evde rahat bir yaşam süremediklerini, çalışma saatlerinin belirsiz ve uzun olduğunu da aktarmıştır. Ayrıca işverenler için göçmen işçileri sömürmenin yerlilerden daha kolay olduğunu ve göçmen kadın çalıştırmanın aileler arasında statü farkı yarattığını belirtmiştir. Filipinli göçmen kadınların aracı kurumlarla olan ilişkisini aktaran Deniz (2018)’in Türkiye’de Filipinli dadılar üzerine yaptığı çalışmada ise, Filipinli kadınların ülkemize 1990’lı yıllarda bağımsız olarak, 2000’lerden itibaren ise ailelere ev hizmetlerinde çalışacak personel sağlayan danışmanlık şirketleri aracılığıyla geldikleri belirtilmiştir. İlk olarak İstanbul’da ortaya çıkan bu aracı kurumlar, daha sonra İzmir, Antalya ve Ankara gibi metropollerde de artan bakıcı talebinden sonra ofislerini açmışlardır. Bu aracı firmaların ulus aşırı ağlarının genişlemesi ve piyasada hem kadın işveren sayısının hem de göçmen kadın istihdamının artması, bu aracı firmaların bu alanda çalışma faaliyetlerini arttırdığını göstermektedir.

Ev hizmetleri alanında yapılan çalışmalarda Ortadoğu’dan gelen göçmenlerin de yer aldığı da görülmektedir. 1991 yılında yaşanan körfez krizinden Iraklı göçmenler Türkiye’yi transit göç sürecinde durak olarak kullanmışlardır. Hristiyan Iraklı göçmenler üzerine gerçekleştirilen araştırmada (Danış, 2007) göçmenlerin, Süryani ve Ermeni ailelerin yanında çalışmayı kültürel yakınlık nedeni ile tercih ettiklerini belirtmiştir. Suriyeli kadın göçmenlerle ilgili yapılan çalışmalarda kadınların daha çok ev temizliği

işlerinde, tekstil sektöründe, tarım sektöründe ve küçük ölçekli işletmelerde (kuaför ve terzi vb.) çalıştıkları ve kendi evlerinde ucuz maliyetler karşılığında nakış işleri yaptığı aktarılmıştır (Barın, 2015; Kaya, 2016; Öztürk ve Genç, 2016; Kılınç Canbaz, 2020, Akbaş ve Ünlütürk Ulutaş, 2018; Dedeoğlu ve Bayraktar, 2018).

Türkiye’de yaşanan refah sistemlerindeki dönüşüm ile bakım hizmetlerinde çalışan göçmen kadın istihdamının artışı, sosyal devlet hizmetlerinin nicel ve nitel olarak yetersizliği, aynı zamanda bu durumu işverenler açısından da hizmetleri daha ucuza almalarını sağlayan bir fırsat olarak değerlendirilmektedir (Gökbayrak, 2009). Bakım hizmetlerinde çalışan kadınların mağduriyetlerini, yaşadıkları zorlukları yapılan çalışmalarda sıklıkla görmekteyiz.

Keough (2003) 2001 yılında İstanbul’da orta sınıf ailelerin yanına çalışmak için Moldova’dan gelen Gagavuz Türkü kadınların yaşamlarını etnografik yöntemle gözlemlemiş, bu kadınların Moldova’da ayda 10 dolar, Türkiye’de ise ayda yaklaşık 300 dolar kazandıklarını, fakat kadınların gümrük memurlarına ve insan tacirlerine ekstra para verdiklerini aktarmıştır. Kadınların bir ağ sistemi kurduklarını ve tanıdıkları olmadan gelenlerin ise insan tacirlerine kötü tavrına maruz kaldıklarını ifade etmiştir. Ege (2000)’nin *Foreign domestic workers in Turkey: A new form of trafficking in Turkey* adlı çalışmasında Moldovalı göçmen kadınların yaşadıkları sorunlara değinilmiş ve bu kadınların insan ticaretine maruz kaldıklarını ve fuhuşa zorlandıklarını vurgulamıştır. Ev hizmetlerinde çalışanlarında haklarının ve koşullarının kötü olduğunu belirtmiştir. Kaşka (2006), Moldovalı kadınların emek piyasasındaki konumlarını ele aldığı projede, ev içi hizmetlerde çalışan kadınların Türkiye’yi tercih etmelerinde etkili olan faktörlerin coğrafi yakınlık, serbest vize uygulamaları ve politik düzenlemeler olduğunu tespit etmiştir.

Çelik (2015) Eski SSCB ülkelerinden gelen İstanbul ve Ankara illerinde 16 kadın göçmenle mülakat yapmıştır. Kişisel ve iş deneyimlerini küresel ekonomi ile kadın emeği arasındaki ilişkiyi feminist bir yaklaşım ile aktarmıştır. Erdem ve Şahin (2009), Türkiye’de ev hizmetlerinde çalışan yabancı iş gücünün çalışma koşullarını inceledikleri makalede, ev hizmetlerinde çalışan kadınların çoğunlukla Ukrayna ve Moldova’dan geldiklerini ve daha

çok yatılı kaldıkları bu süreçte haftada en az 45 saat çalışarak yaşlı ve çocuk bakımı dışında tüm işleri yapmak zorunda kaldıklarını belirtmişlerdir. Buna rağmen aldıkları ücretin oldukça düşük ve aylık 200-250 dolar arasında olduğuna değinilmiştir. Diğer çalışmalardan farklı olarak bu çalışmada kadınların Türkiye’de tacize uğramadıkları ve kadınların büyük çoğunluğunun ajanslarla anlaşarak çalıştığı belirtilmiştir. Gökmen (2011) ise çalışmasında, Türkiye’ye BDT ülkelerinden tek başlarına göç ederek gelen ve turizm sektöründe çalışan göçmen kadınların deneyimlerini analiz etmiştir. Bu kadınların daha çok masözlük, rehberlik, tur operatörlüğü, animatörlük gibi turizm sektöründeki işlerde çalıştığı ve ücretlerinin eksik ve düzenli ödenmediği, fiziksel ve sözlü tacize uğradıkları ve elverişsiz koşullarda güvencesiz olarak çalıştırıldıklarını belirtmiştir. Akalın (2014), BDT’den gelen 48 göçmen kadın, 10 Türk işverenle görüşmüştür. Çalışmada kadınların göç etmeye karar vermelerinden itibaren, göç ve iş bulma süreçlerini, Türkiye’ye geliş süreçlerini, Türkiye’de ev işçiliği sektörüne ilişkin emek piyasasındaki varoluşlarını ve finansal faaliyetlerini incelemiştir. Kadınların ulus ötesi sosyal ağlar kurarak Türkiye’de güvende hissetmeye çalıştıkları aktarmıştır.

Türkiye’ye ev işlerinde çalışmak için gelen Azeri kadınlar üzerine yaptığı çalışmada Dedeoğlu ve Gökmen (2011), bu kadınların ve ailelerinin göçmen oldukları için dışlandıklarını, yerli çalışana göre daha zor şartlarda çalışmalarına rağmen daha az para kazandıklarını ifade etmiştir. Diğer çalışmalardan farklı olarak, bu çalışmada Azeri kadınların, Azeri erkeklere göre çalışma olanağının daha yüksek olmasının, kadınların aile içindeki konumunu güçlendirme potansiyeli taşıdığına da dikkat çekilmiştir.

Dinçer (2015) Türkiye’deki Gürcistanlı kadın emeği araştırmasında, Gürcistan’da istihdam olanaklarının sınırlı olması ve aldıkları ücretlerin düşük olması, Gürcistan’ın mesafe olarak Türkiye’ye olan yakınlığı gibi sebeplerden Türkiye’nin hedef ülke haline getirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu kadınların, Türkiye’de sadece tanıdık vasıtasıyla değil, özel istihdam büroları ve ajanslar aracılığıyla da iş bulabildikleri belirtilmiştir. Zamanlarının çoğunu evlerde geçiren bu kadınların izin günlerinde dışarı çıktıklarında ise tacize ve erkek şiddetine maruz kaldıkları konusuna da özellikle değinilmiştir. Türkiye’deki göçmen ev işçilerinin deneyimlediği sömürünün derecesini ve onların insan hakları ihlali anlamında kırılğan oldukları alanları saptamaya çalışmıştır. Tartarashvili’nin (2021) *Gürcü Kadın İş*

Gücü Göçünün Analizi: Türkiye-Ankara Örneği çalışmasında Ankara'da 40 kadınla görüşme yapılarak göçün yarattığı yoksulluğa ve göçün dönüşümüne değinilmiştir.

Grigoryan (2018), *Armenian Labor Migrants in İstanbul* adlı çalışmasında Kumkapı ve Şişli ilçelerindeki 40 göçmenle anket ve 15 göçmenle yarı yapılandırılmış mülakat yapmıştır. Ermeni kadınların Türk veya Süryani ailelerin yanında bakım hizmetlerine alanında çalıştıklarını tespit etmiştir. Türkiye seçme sebeplerinden birinde kültürel ve coğrafi yakınlık olduğunu aktarmıştır.

Araştırma sahasıyla ilgili olarak beş bilimsel çalışmaya ulaşılmıştır. Bunlardan sadece bir tanesi BDT ülkelerinden gelen kadınlarla ilgili olup diğerleri Suriyeli göçmenlerle ilgilidir. Suriyeli göçmenlerle ilgili çalışmalar İzmir özelinde olsa bile sadece kadın göçmenleri kapsamamaktadır (Çamur, 2017; Nizam Kahya, 2019; Vesek; 2021). Özdemir'in (2018) çalışmasında İzmir'in çalışma alanı olarak belirlendiği görülmektedir. Fakat çalışma kapsamında mekânın konudan bağımsız olarak ele alındığı görülmektedir. Çalışmamızdan ayrılan diğer bir özelliği ise anketle toplanan verilerle ev hizmetlerinde çalışan yerli ve yabancı kadınların çalışma koşulları ve bu istihdamın yasal süreçler açısından durumun aktarıldığı görülmektedir. Araştırmamı diğer çalışmalardan ayıran özellikler verilerin derinlemesine görüşme yoluyla elde edilmesi ve mekânsal farklılıkların tercih süreçlerinde etkisinin ortaya çıkarılmasıdır. Diğer çalışmadan farkı ise göçmenlerin etnik kökenlerinin farklı olmasıdır. Bu anlamda literatüre katkı sağlamak amaçlanmıştır.

2.5. Kadın Emek Göçü İlgili Kuram ve Yaklaşımlar

Uluslararası göçler sebepleri, sonuçları ve göçmenlerin nitelikleri dikkate alındığında her göç kendine özgü yapıya sahip olduğu için tek bir teori ile açıklanamaz. Başlangıç ve devam teorilerini birbirinden ayırmak gerekir. Genellikle göçün sebebi olan makro olaylar ve gelişmeler göçün ilerleyen aşamasında etkisi kaybetmektedir. Ayrıca göçmen niteliği açısından bakıldığında uluslararası göçlerin yaş, cinsiyet, etnik köken ve meslek seçiciliğinin yüksek olduğu görülmektedir. Bu nedenle her göç farklı sistem ve modele sahiptir. Bu tez kapsamında göçün başlangıç sebepleri makro teorilerle açıklanabilirken

göçün devamlılığı ve etkileri açısından network ve kurumsal kuramın araştırmalar sırasında daha açıklayıcı olduğunu karar verilmiştir.

BDT ülkelerinden kadın göçlerinin temel nedeni ekonomik sebeplere dayanmaktadır. 1990'da SSCB'nin dağılmasıyla birlikte devletin küçülmesi, serbest piyasa ekonomisine geçiş yapan bağımsız devletlerdeki ekonomik krizler ve ücretlerin yetersiz gelmesi ile bu durum birçok kişiyi olumsuz etkilemiştir. Bu olumsuz durumun en dezavantajlı grubu ise kadınlardır. Bu çöküşle birlikte temel ihtiyaçlarını karşılayamayan bireylerin görülmektedir. Bu göç sürecinde göçmenler için hedef ülkelerde çekici sebepler bulunmaktadır. Kültürel yakınlık, konuşulan dil, ekonomik koşullar gibi faktörler hedef ülkelerin seçiminde literatürde en çok vurgulanan nedenlerdir.

Bu tezde BDT ülkelerinden (Türkmenistan, Azerbaycan, Gürcistan, Özbekistan) gelen kadın göçmenlerin göç nedenleri ve göç süreçleri dikkate alındığında ağ teorisi ve kurumsal kuram teorileri bu göç modelini açıklamak için kullanılmıştır.

BDT ülkelerinden gelen öncü grup ile göç etmek isteyen insanlar arasında gerekli bilgi ve tecrübe aktarımı bulunmaktadır. Bu bağlantı *ağ teorisi* olarak bilinmektedir. Ülkemizden 1960'larda Almanya'ya giden göçmenlerle sonraki tarihlerde giden göçmen grupları arasındaki ilişkiler bunun en iyi örneğidir (Abadan Unat, 2017). Abadan Unat (2017) bu ağlar yaklaşımını, göç etmek isteyen insanları göçe teşvik eder aynı zamanda sıkıntılı anlarında çözüm bulabilecekleri ya da iş edinme noktasında faydalanabilecekleri bir toplumsal sermaye olarak ifade eder. Bir kere göçmenlerin sayısı kritik eşige geldiğinde, benzeri harekete bağlı maliyet ve riskleri azaltır. Zamanla yer değiştiren toplumun kapsamlı parçaları, göçmen davranışlarını görünür bir şekilde yayar (Massey, vd. 2014). Kadın göçmenler arasında ağlar sadece göç etmek için kurulmamış, göç edilen ülkede iş bulma, çalışma koşulları ve barınma konusunda da fayda sağlamıştır. Göç ağları göç hareketinin maliyetini ve risklerini azaltığı için ve göç etmede beklenen getiriyi artırdığı için, mevcut sistemin devamlılığını sağlar. Burada en önemli etken şüphesiz maliyetleri azaltması ve riskleri düşürmesidir. Göçmenlerin birbirleriyle olan etkileşimleri yerel seviyede sosyal ve ekonomik entegrasyona da yardımcı olmaktadır. Göçmenlerden

oluşan sosyal sermaye göç edenleri daha iyi bir iş bulacaklarına inandırır ve aynı zamanda bu sosyal sermaye ekonomik sermayeye dönüşür (Kindler vd., 2015). Hükümetler göç akışlarını kontrol etmekte ciddi derecede zorlanabilirler çünkü ağ oluşum süreci kontrollerin dışında gerçekleşmektedir. Göç hareketi üzerinde kurulan ilişkiler ağı, göçmenlere destek vermekle birlikte, toplumsal cinsiyet rollerinin değişimini de sağlamaktadır (Abadan Unat, 2017).

Bu kurulan bireysel ağlar dışında ülkemize BDT ülkelerinden gerçekleşen göçlerde diğer önemli bir etken uluslararası bağlantılardır. Bu bağlantılarda aracı kişiler ve aracı şirketlerin (İnsan kaynakları firmaları) göçü artırıcı etkisi bulunmaktadır. Uluslararası göç başladıktan sonra sermaye zengini ülkelere gitmek isteyenlerle, bu ülkelere girişi sağlayan vize, çalışma izni gibi hukuksal olanaklarda dengesizlik oluşur. Bu dengesizlik yüksek kazanç sağlayan kurumlarla giderilmektedir. Bu kurumlardan biri, yüksek kazanç sağlayan karborsalardır. Bu durumda uluslar-ötesi göçmenlerin sayısı arttıkça, uluslararası göç akımı giderek kuramsallaşmaktadır. Bu kurumsallaşmalar devlet denetimini zorlaştırmaktadır (Abadan-Unat, 2017). Bu kurumlar arasında şahıs, şirketler veya bazı kargo firmalarının hem göçmen getirmede hem de kazandıkları paraları kaynak ülkelere göndermelerinde ve çalışma izni başvurularında göçmenlere yardımcı oldukları saha çalışması sırasında tespit edilmiştir. Yaklaşık 30 yıllık bu süreçte BDT ülkeleriyle Türkiye arasında bu kurulan göç sistemi dayanaklı göç sistemleri arasına gelmiştir. Bu göç sistemin ağlar sayesinde oluşan bağlantılarda yasal veya yasal olmayan kurumların olduğu ve bu kurumlar sayesinde göçün hızlandığı görülmüştür. Bu sebepten dolayı hem mekânsal hem zamansal farklılığı olan bu göç sürecinin kurumsal teoriye geçiş yaptığı görülmektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA YÖNTEMİ/MATERYAL YÖNTEM

Bu bölümde tezde kullanılan araştırma konusu, problemi, amacına, veri toplama ve veri analizine yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Konusu, Problemi ve Amacı

Bu tez Türkiye'nin metropoliten kentlerinden biri olan İzmir'e ev içi hizmetlerde çalışmak için BDT ülkelerinden gelen kadınların demografik, sosyo-kültürel ve ekonomik koşulları, kurmuş oldukları ulus-ötesi bağlar ile göç süreci ve sonrasında yaşadıkları problemler ve kazanımlarına ilişkin konuları kapsamaktadır.

Tez konusunun seçilmesinde etkili olan problemlerin önemli bir kısmı ulusal düzeyde ve yapısal olup, bu problemlere geçici ve sürdürülebilirliği olmayan yöntemlerle çözüm aranmıştır. Burada hem göç sürecini ortaya çıkaran hem de sonrasını etkileyen iki yapısal faktörlerden söz edebiliriz: Türkiye'de kayıt dışı istihdam ve SSCB'nin dağılması.

Küreselleşmenin etkisiyle 1990'larda Türkiye serbest piyasa ekonomisine geçmiştir. Bu dönemden itibaren kadınların çalışma hayatındaki konumu artmakla birlikte genellikle kadın sorumluluğundaki kamusal hizmetlerde yeterli gelişme olmamıştır. Türkiye'de yaşlı ve çocuk bakımı gibi kadının sorumluluğuna atfedilen bu alanlarda özel kurumlar ve devletin kurumları yetersiz kalmıştır. Tüm bu faktörlerin etkisiyle, ülkemizde çocuk bakımı, yaşlı bakımı, hasta bakımı ve ev işlerini kapsayan enformel ev içi bakım hizmetleri istihdam alanı genişlemiştir. Ekonomik gelir seviyesi artan gruptaki bazı aileler, bu hizmetleri ev dışından birinden yani bir çalışandan almaya yönelmişleridir. Ülkemizde ev içi bakım hizmetleri, genellikle günlük olarak yerli çalışanlardan, yatılı olarak ise daha çok yabancı kadın göçmen çalışanlardan sağlanmaktadır.

1989 yılından sonra ekonomik dönüşümde yaşanan sıkıntılar sonucunda BDT ülkelerinde büyük bir işsiz kesim oluşmuştur. Yaşanan işsizlik en çok kadınları

etkilemiştir. İşsiz kalan kadınlar başta ev işleri ve seks işçiliği olmak üzere çeşitli işlerde çalışmak için ulusal sınırları aşarak, aile üyelerinden bağımsız biçimde göç etmiştir (Oishi, 2002; Akalın, 2014).

Bu tezin esas araştırma sorusu, İzmir kenti özelinde ev içi hizmetlerde çalışmak için gelen göçmen kadınların geldikleri ülke ve niteliklerine göre göç, istihdam ve yaşam süreçlerinde karşılıklı seçiciliğin mekânsal etkilerini ve karşı karşıya kaldıkları sorunlarla başa çıkma yollarının neler olduğu sorusuna cevap aramaktadır.

Araştırma problemini detaylandırmak için, göçmen kadınların mekânsal tercihleri üzerinden İzmir’i tercih etme nedenleri, göç deneyimleri, kaynak ülkeleri, Türkiye’de ve İzmir’de tahmini bulunma süreleri, yaşı, medeni durumu, eğitim durumu, beklentileri, ücretleri, günlük çalışma saatleri ve yeni bir yaşam şekli arayışlarıyla ilgili sorular aşağıda sıralanmıştır.

1.Katılımcıların göç sürecinde yaşadıkları zorluklar ‘kadın’ kimliklerinden mi yoksa ‘göçmen’ kimliklerinden mi kaynaklanmaktadır?

2.Katılımcıların göç ettikleri ülkeler donanımlarına göre değişmekte midir? İş bulmalarında bu donanımları (eğitim, yabancı dil, mesleki deneyim ve beceri) ne düzeyde etkilidir?

3.Katılımcıların göç sürecinde Türkiye ve İzmir’e gelme sebepleri nelerdir?

4.Katılımcıların kaynak ülkelerinde bakmakla yükümlü oldukları aile bireyleri var mıdır? Varsa bunlara kimler bakmaktadır?

5.Türkiye’nin BDT ülkelerinden gelen göçmenlerle ilgili oturma ve çalışma izni prosedürleri ile sınır dışı politikalarının bu göçler üzerinde ne tür bir etkisi vardır?

6.Katılımcıların ev içi hizmeti türüne göre (yaşlı, çocuk ve temizlik) göre çalışma saatleri ve aldıkları ücretlerde farklılık bulunmakta mıdır?

7.Katılımcıların düzenli ya da düzensiz göçmen statüsünde olmaları ücretleri ve ülkelere para transferi araçlarında farklılık yaratmakta mıdır?

8.İzmir kent mekânının göçmen kadınlar için yarattığı avantajlar nelerdir?

9.Katılımcılar Türkiye veya İzmir'e geldikten sonra dışlanma, suiistimal ve şiddete (duygusal ve fiziksel) maruz kalmışlar mıdır? Kaldılar ise bu durum çalıştıkları yerlerde mi yoksa sosyal hayatlarında mı olmuştur?

10.Bu geçici göçmenlik durumu daimi göçmenliğe dönüşebilir mi?

Yukarıda belirtilen araştırma soruları doğrultusunda bu tezin amacı, İzmir'de ev içi hizmetlerde çalışan yabancı göçmen kadınların göç, istihdam ve yaşam süreçlerinde karşılıklı seçiciliğin mekânsal yansımaları ile yaşadıkları sorunlarla başa çıkma stratejilerini ortaya çıkarmaktır.

3.2. Uluslararası Kadın Göçüne Genel Bakış

Bu tezi kurgularken Castles (2007)'nin *Twenty-First-Century Migration as a Challenge to Sociology* çalışmasında yer verdiği göçmen kadınların göç sürecini ve sonrasını anlayabilmek için, göç sürecinin her aşamada bütün olarak bakmamızı sağlayan, makro boyut (devlet, vakıf, uluslararası kuruluşlar), mikro boyut (bireyler, aileler, yerel toplumlar) ve mezzo boyut (toplum, sosyal bağ, aracı ağlar ve ulus aşırı toplumlar) gibi farklı yapıların birbiri ile bağlantılarını ilişkilendirip aktarılmak istenmiştir. Göç çalışmalarında makro düzey uluslararası ilişkileri kapsamaktadır. Makro düzey, devletlerarasındaki göç sistemlerini gelir ve istihdam farklılıklarını ekonomik sebeplere dayandırılarak göçün gerçekleşme nedenlerini açıklamaktadır. Mikro düzeyde göç sürecine katılanların, göç sürecindeki ve sonrasındaki deneyimine, bu deneyimin bireyin tercihlerindeki farklılarını meydana getirmeyi amaçlayan çalışmalar bulunmaktadır (Kümbetoğlu, 2012). Kadın emek göçünün üç düzeydeki boyutları tezin ilerleyen bölümlerinde açıklanmıştır (Tablo 1).

Tablo 1

Mikro, mezo ve makro düzey araştırma modeli

Göçün sebebi ve devamlılığı	
Mikro düzey	<ul style="list-style-type: none">• Bireysel değerler• Arzular, beklentiler• Aile sorumlulukları• Yaşam kalitesini yükseltme• Ekonomik avantajlar (barınma ve yemek maliyeti)
Mezo düzey	<ul style="list-style-type: none">• Toplumsal değerler• Sembolik bağlarla oluşan ağlar• Aracı kurumlar• Öncü göçmen organizasyonu• Akrafa ve tanıdık ilişkileri
Makro düzey	<ul style="list-style-type: none">• Kaynak ülkelerdeki ekonomik sorunlar• Gelişmiş ekonomilerdeki emek ihtiyacı• SSCB'nin dağılması• Ekonomik krizler• Vize politikaları

1. Mikro yapılar bireyin; göç sürecine dair bilgisi, sahip olduğu ağlar, iş bulma stratejisi, gittiği ülkede uyum becerisi gibi kültürel ve sosyal faktörleri içeren bireysel düzeydeki küçük ölçekli ilişkilerden oluşmaktadır. Katılımcıların kendi aile bireylerinin geçimlerini sağlamak için göç kararı alması, mikro düzey yaşam standartlarının iyileştirilmesi amaçlanmaktadır. BDT ülkelerinden Rusya'ya göçü kolaylaştırıcı etkisi olan vize politikalarının bulunmasına rağmen istihdam olanaklarının sınırlı olması, Rusya'da BDT ülkelerinden gelen çok sayıda işsiz göçmenin bulunması, konaklama ve yemek masraflarının Rusya'da yüksek olmasından dolayı göçün yönü, barınma ve gıda harcamalarının daha düşük olduğu Türkiye'ye yönelmiştir

2. Ulus devlet, anayurt ile yönelinen ülke ve dünya sistemi düzeyindeki siyasal ekonomik-kültürel yapılar makro düzeyi oluştururlar. Bu düzlemde analiz, ulus ötesi ve uluslararası yapılara ve ulus devletlerarasındaki ilişkilere yönelir (Castles ve Miller, 2008: 37). SSCB'nin dağılmasıyla birlikte ekonomik çöküntü içinde olan ülkelerde işsiz kalan

kesim göç etmiştir. Göç alan ve veren ülkeler arasında uygulanan vize politikalarının da göçü kolaylaştırıcı etkisi bulunmaktadır.

3. Mezzo düzey hem mikro düzeyle hem de makro düzey yapıyla ilişkilidir. Mezzo düzey nedensellik ilişkilerine dayanan ve mikro ile makro yapılar arasında bağlantı kuran kuramsal yaklaşımlar ise, göçü kolaylaştıran ve bu bağlamda göçe süreklilik kazandıran kurumsal yapılara odaklanmaktadır. Bu göç sistemi içerisinde süreklilik gösteren bir düzen söz konusudur. Bu sürekliliğin devamlılığının sağlayan etmenlerden biriside aracı kurumlardır. Bu kurumlar göçmenlerin ülkeye gelmelerini ve sonrasında iş bulmalarını sağlamaktadır. Devletlerarası kurallar ve örgütler de kişilerin dolaşımı üzerinde etkilidir. Öncü göçmen grubunun Türkiye’de bulunması göçmenlerin göç etmelerinde kolaylaştırıcı bir etkisi bulunmaktadır. Göçmenlerin Türkiye ile ilgili olan tarihsel bağları da göçü çekici kılmaktadır.

3.3. Veri Toplama ve Değerlendirme

Araştırmada kullanmak için toplanan veriler birincil veriler (sahadan toplanan veriler) ve ikincil veriler (literatür verileri ve resmi istatistik verileri) olmak üzere iki türden oluşmuştur. Birincil veri kaynakları sahada yapılan mülakat ve aracı kurum ile yapılan online anketten oluşmaktadır. Birincil veriler toplanmaya başlanılmadan önce araştırma konusu ve sahaya ilgili literatür taraması yapılmış ve sorular yapılan literatür taraması doğrultusunda hazırlanmıştır. Mülakata başlamadan önce katılımcıların hepsine bu tezin amacı, açık bir şekilde belirtildikten sonra mülakata başlanmıştır. Saha çalışmasının ilk kısmında, örneklem belirlenirken Özbekistan, Gürcistan, Türkmenistan ve Azerbaycan’dan İzmir’e çalışmak için hem kırsal hem de kentsel alanlardan gelen kadın göçmenler tercih edilmiştir. Aynı zamanda bu ülkeler, Göç İdaresi Başkanlığından (GİB) alınan resmi verilere göre de İzmir’e en çok göç veren ülkelerdir. Katılımcıların belirlenmesinde ise şöyle bir yol izlenmiştir: görüşmeler sağlanmadan önce internetten aracı kurumlarla ilgili araştırma yapıp, toplamda 15 aracı kurum belirlenmiş olup, bu kurumların 8 ile iletişime geçilebilmiştir. 8 aracı kurumun 5’i farklı isimlerle kurulmuş ayrı şirketlermiş gibi görünse de ortak çalışan kurumlar olduğu tespit edilmiştir. Diğer 3 şirket

ise yasal olmadıkları için kadınlarla görüşme sağlamada yardımcı olamayacaklarını belirtmiştir. Bu araştırma kapsamında, 5 şubesi olan aracı şirket grubu aracılığıyla, 2019 ve 2021 yılının Ocak ve Mart aylarında, Özbekistan, Gürcistan, Türkmenistan ve Azerbaycan gibi ülkelerden gelen toplam 22 kadın göçmenle mülakat gerçekleştirilmiştir. Mülakatlar sırasında, yaşça daha büyük olan bazı yabancı uyruklu kadınların, kendi ülkelerinden gelen diğer kadınları aracı şirketle tanıştırap, aracılık yaptıkları da gözlemlenmiştir. Şirkette görüşme sağlanırken, 2 katılımcı ile ise tanıdık kişiler vasıtasıyla İzmir’de bir kafede ve çalışılan evde görüşme yapılmıştır. Kadın göçmenlerin genellikle çalışma izinlerinin olmaması ve yabancılara karşı güven problemi yaşıyor olmaları nedeniyle görüşmeler, katılımcıların kendilerini daha rahat hissetmeleri için şirketlerde yapılmış olmasına rağmen, güven sağlamak uzun sürmüştür. Bu nedenle de görüşme esnasında, bazı kritik sorular görüşmenin sonuna bırakılmıştır. Bir katılımcının Türkçe bilmemesinden dolayı, şirkette Rusça ve Türkçe bilen bir göçmenden çeviri konusunda yardım alınmıştır. Her bir katılımcıyla yüz yüze görüşme yapılmıştır. Görüşme esnasında, ses kaydına izin verilmediği için not alındığından dolayı, tek bir katılımcıyla yapılan mülakat süresi minimum kırk beş dakika ve maksimum iki saat sürmüştür.

İkincil veri kaynaklarının ilk kısmı olan literatür taramasında, sosyal bilimlerde göçe, özellikle de uluslararası göçe odaklanan kuramlar incelenmiştir. Literatür taramasının ikinci kısmında uluslararası göç odağında kadın emek göçüne ilişkin çalışmaların içeriği analiz edilmiştir. Bu bağlamda kadın ve göçe ilişkin çalışmalar taranmış ve özellikle de uluslararası göç sürecinde ev işçiliği gibi sektörlerde çalışan göçmen kadınların durumlarını aktaran çalışmalar tespit edilip detaylı incelenmiştir. Ayrıca göç, ev işçiliği ve göçmen ev işçiliğine ilişkin ulusal ve uluslararası sosyal, politik ve hukuki düzenlemeler taranmıştır. İzmir’de kadın göçünü etkileyen temel etmenler TÜİK ve Endeksa’dan alınan verilerle ortaya konulmuştur. Bu resmi veriler; (i) İzmir, İstanbul, Ankara ve Türkiye’ye ait kadınların iş gücüne katılım oranları, (ii) İzmir, İstanbul, Ankara ve Türkiye’ye ait eğitim oranları (iii) İzmir ilçe bazlı eğitim verileri, yaşlı nüfus oranları ve sosyo ekonomik statü verileri, (iv) İzmir, İstanbul, Ankara ve Türkiye’ye ait yaşlı bağımlılık, potansiyel destek, ana-baba destek, yaşlı nüfus ve yaşlanma endeksi oranları, (v) Çeşitli sitelerden tarama yapılarak oluşturulan ilçe bazlı ev içi hizmetleri alanına ait anlık ilan verilerdir (Anlık veri çalışmanın mekânsal boyutunu desteklemek için kullanılmıştır). Türkiye’de ve İzmir’de

yabancı göçmen nüfusuna ait veriler ise GİB ve TÜİK'den elde edilmiştir. Alınan resmi veriler, literatür taraması ve saha araştırmasıyla birlikte veri toplama kısmı tamamlanmıştır.

Yapılan mülakatların sayısının hedeflenenden az olmasının nedenleri arasında içinde bulunduğumuz pandemi koşullarında uygulanan yasaklar, uluslararası hareketliğin azalması, oturma veya çalışma izni bulunmayan göçmenler ile belirli bir grup (Gürcü) göçmenin çekincelerinden dolayı mülakat yapmak istememeleri sayılabilir. Bu nedenle saha çalışmalarında sayısal çoğunluğa sahip olan Türkmen, Özbek kadınlarla daha fazla mülakat yapılmış olup Gürcü ve Azeri sayısı sınırlı kalmıştır. Gürcü ve Azeri göçmenlerle ilgili daha fazla bilgiye ulaşmak için şirket çalışanlarından bilgi alınmıştır. Resmi istatistiklerin toplanması sırasında TÜİK'den veri talep edilmesine rağmen belli sıkıntılar yaşanmıştır. İlçe düzeyinde sosyo ekonomik veriler talep edildiği halde alınamamıştır. Bu durumdan kaynaklı endeksa sitesinden yararlanılmıştır.

3.3.1 Verilerin Analizi

Görüşmelerden elde edilen verilerin değerlendirilmesinde betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Bu analizde araştırmacı görüşme yaptığı veya gözlemlemiş olduğu katılımcıların görüşlerini aktarmak için doğrudan alıntılara yer vermektedir. Bu analiz türünde ortaya çıkan amaç toplanan verileri özetlenmek ve yorumlamaktır. Veriler önceden oluşturulan temalara göre sınıflandırma yapılarak, özet hale getirilerek, yorumlanır. Bulgular kendi arasında neden-sonuç ilişkisi kurularak anlatılır.

Betimsel analiz dört aşamada yapılır. Birinci aşaması araştırma için çerçeve oluşturmaktır. Bu çerçeveyi oluşturmak için araştırma sorularından, araştırmanın kavramsal çerçevesinden veya görüşme ve gözlemlerden yararlanmaktadır. Bu durum sonucunda verileri düzenleyeceği temalar altında sunulacağı belirlenmiş olur. İkinci kısımda, araştırmacı daha önceden belirlemiş olduğu çerçeve doğrultusunda verileri düzenlemektedir. Bu süreçte veriler anlamlı ve mantıklı bir biçimde bir araya getirdikten sonra araştırmacı bu düzenlemiş olduğu verileri tanımlamaktadır. Bunun için gerekli

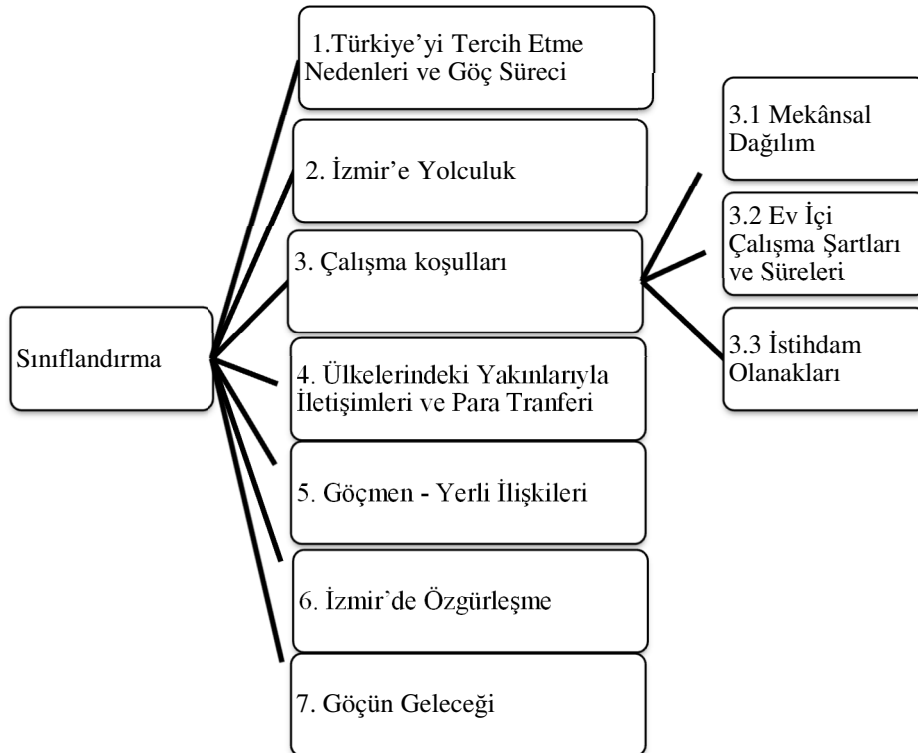
yerlerde doğrudan alıntılara da başvurmak zorunda kalabilir. Bu sürecin sonunda araştırmacı tanımlamış olduğu bulguları açıklar, ilişkilendirir ve anlamlandırır. Araştırmacı ilişki kurduğu verileri yorumlarıyla güçlendirip, bulgulardaki neden sonuç ilişkilerini açıklar ve ihtiyaç duyulması durumunda farklı bulgular arasında karşılaştırma yapar (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 224).

Bu araştırma esnasında, mülakat yöntemiyle toplanan veriler ve gözlemler, araştırma problemlerimizdeki sorularla detaylandırılmıştır.

Araştırmada BDT ülkelerinden Türkiye'ye ve İzmir'e gelen göçmen kadınların; göç, göçmenlik, ev işçiliği, Türkiye'de bulunma, memleketleri ile Türkiye arasında kurulan sosyal ağlar, memleketlerinin ve Türkiye'nin göç alma ve göç vermeye ilişkin yapılanması hakkındaki anlamlandırmaları değerlendirilmiştir.

Tablo 2

Verilen betimsel analiz temalarına göre sınıflandırılması

Verilerin toplanma sürecinde katılımcılar detaylı şekilde gözlenmiş olup tavırları ve konuşma tarzları geldikleri mekânları (kırsal ve kent) ayırmamızda kolaylık sağlamıştır. Elde edilen veriler temalara göre kategorik olarak sınıflandırılmıştır (Tablo 2). Sınıflandırılmış veriler katılımcıların cevaplarıyla detaylandırılmış ve yorumlanmıştır.

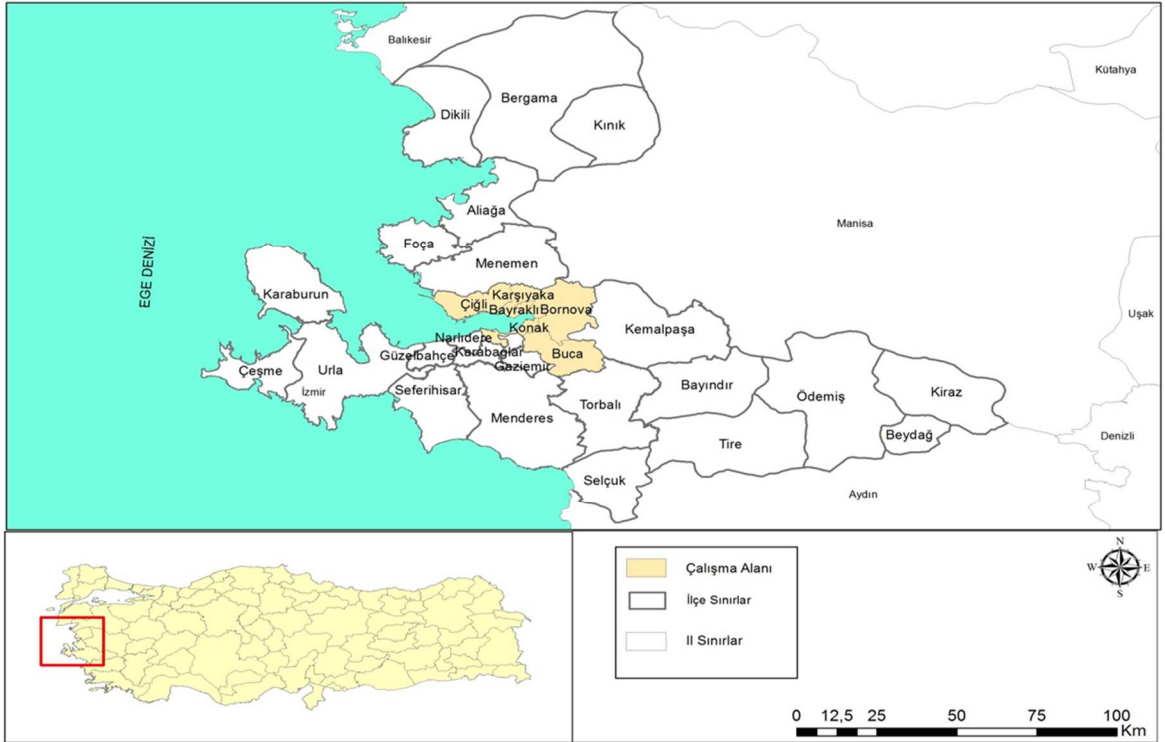
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA BULGULARI

Bu bölümde tezde kullanılan çalışma alanı genel tanımlaması, İzmir'in sosyo-ekonomik verileri ve bulgulara yer verilmiştir.

4.1. Çalışma Alanı

Bu tezde BDT ülkelerinden gelen kadın göçmenlerin son yıllarda görünür hale geldiği İzmir ili seçilmiştir. İlin 30 ilçesi bulunmaktadır. Tezde sosyo ekonomik ve demografik veriler il ve ilçe genelinde verilmiştir. Ancak örneklemelerin merkezi ilçelerde toplanması nedeni ile saha çalışması merkez ilçelerde yapılmıştır. 2021 yılı verilerine göre İzmir il nüfusu 4.425.789'dur. Nüfus büyüklüğü ve sosyo-ekonomik özellikleri açısından Türkiye'nin üçüncü büyük ili olan İzmir önemli bir sanayi ve ticaret merkezidir (Şekil 1).

Şekil 1: Araştırma alanı lokasyonu

İzmir kuzeyinde Madra Dağları ile birlikte Balıkesir il sınırı, güney kısmında Kuşadası Körfezi ile Aydın il sınırı, batıda Çeşme Yarımadası ile İzmir Körfezi ve doğusunda Manisa ili ile sınırlıdır. İzmir'in sahil ve plajlarının bulunduğu turistik önemi olan ilçeleri (Gümüldür, Özdere, Foça, Karaburun, Çeşme) bulunmaktadır. Akdeniz iklim kuşağına sahip olan İzmir kentinin yazları sıcak ve kurak, kışları ılık ve yağışlıdır.

İzmir'in Ege bölümünde ve Türkiye'de öne çıkmasının sebepleri: doğal kaynaklarının olması, tarihsel alt yapısının bulunması, kültürel çeşitliliği bakımından zengin bir mekân olmasıdır. Ulusal ve uluslararası taşımacılıkta İzmir'in limanları önemli bir konuma sahiptir. Konumu nedeniyle ulaşımının ve lojistik alt yapısının etkisiyle İzmir geçmişten günümüze önemli bir ticaret merkezi olması özelliğini korumuştur. Türkiye'nin batısında bulunması aynı zamanda gelişmiş bir lojistik ağının olmasından kaynaklı önemli bir ticaret alanıdır. Bunun yanında genç bir nüfusunun olması ve bu nüfusun eğitim düzeyi yüksek olmasından kaynaklı iş gücü kaynağı yüksektir (Akgüngör vd., 2017). Tarıma dayalı sanayi kollarının oldukça gelişmiş olduğu kent, tekstil, gıda, içki, bira, tütün ve yem sanayi işkollarında öne çıkmaktadır. Kent, bunlara ek olarak, demir-çelik, petrokimya, otomotiv, çimento, ayakkabı, gübre, tarım makineleri ve seramik sanayi iç ve dış pazara yönelik olarak üretim yapmaktadır. İzmir, sanayisi, fuarı ve ihracat limanı ile Türkiye için önemli bir kent olarak konumlanmaktadır (İzmir Büyükşehir Belediyesi, 2018).

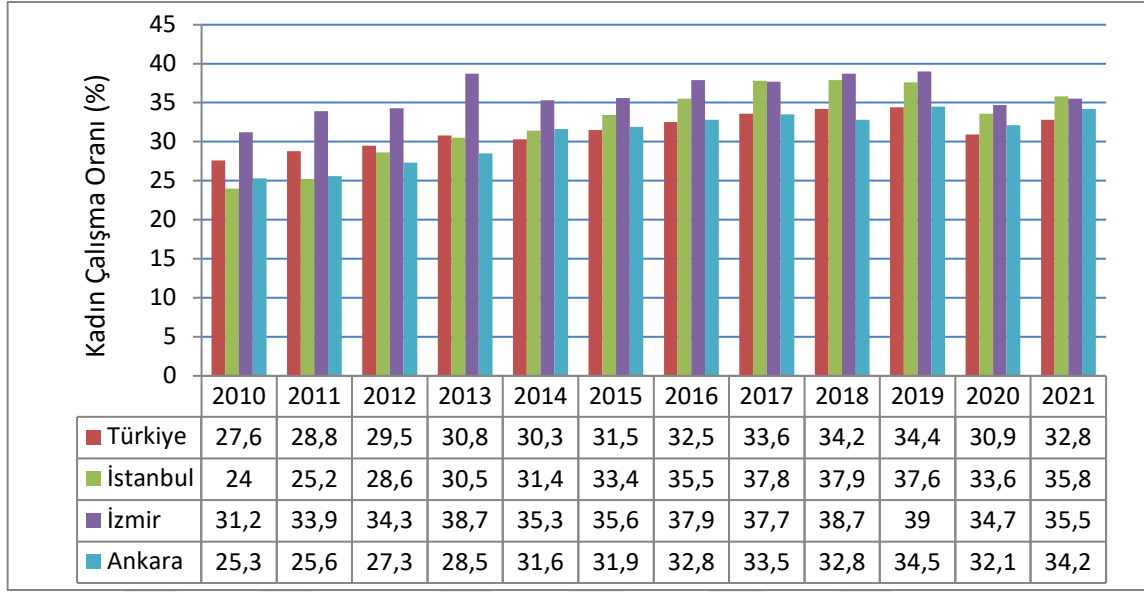
4.2. İzmir'de Göçmen Kadın İstihdamını Etkileyen Faktörler

Ege'nin önemli ihracat liman kenti olan İzmir özellikle Osmanlı devleti döneminde yabancı tüccarlar sayesinde çok çeşitli kültüre sahip bir kent haline gelmiştir. Çok kültürlü yapısının bulunması, topluma çeşitli değerler sağlamaktadır. Bu kozmopolit yapı Türkiye genelinde diğer kentlerden farklı olarak İzmir'e Avrupalı bir kent kimliği kazandırmıştır (Tatlıdil, 2009, s. 331).

İzmir'in diğer kentsel alanlardan farklı olarak kadınların emek hareketliliğini kolaylaştıran sosyo-ekonomik ve kültürel yapısı göç süresinde etkilidir. Bu kültürel yapıyı Uzun ve ark, (2009) yaptığı çalışmada İzmir için deniz kavramıyla eşleştirdiğini görmekteyiz. Deniz kavramının içeriğinde kültür içinde aydın, özgür, demokratik, modern, sosyal ifadelerinin yer aldığını görmekteyiz. İnsanın içinde ise sıcakkanlı, modern, sosyal insanlar, yaşamın içinde yavaş, telaşsız, kolay, rahat, huzurlu, keyifli sözcükleriyle anlamlandırdıklarını iletmişlerdir. İzmir ili için deniz kavramının önemli olması limandaki ticaret faaliyetleriyle ilişkilidir. Bu ticaret faaliyetlerinden dolayı İzmir hem iç göç hem de dış göç alan bir kenttir.

Bu tezde İzmir'in özellikle dış göçler için çekici olması iki demografik göstergeyle desteklenmiştir. Bunlar: (i) kadınların eğitim ve iş gücüne katılım oranı ile (ii) yaşlanma hızıdır.

İzmir'in kentleşme ve kentlileşme seviyesinin yüksek olması istihdam yapısını etkileyip, emek piyasasının farklılaşmasını sağlamaktadır. İzmir'in hinterlandının (art bölgesinin) geniş olması, üretim ve ticaretin her aşamasında, istihdam olanaklarını arttırmaktadır. İzmir'de iş gücüne katılım oranı Türkiye ortalamasının üzerinde olmakla birlikte, asıl dikkat çekici husus, kadınların iş gücüne katılım oranının 2010-2021 yılları arasında İstanbul ve Ankara illerinin ortalamalarının da üzerinde olmasıdır. Türkiye genelinde kadın iş gücü oranı 2021 yılında %32,8 iken, İzmir'de bu oran %35,5 Ankara'da %34,2 ve İstanbul'da %35,8'dir (Şekil 2). Günaydın ve Cavlak (2015), İzmir'de kadınların ücretsiz aile işçisi olarak çalışma oranı Türkiye oranının yaklaşık yarısı olduğunu belirtmiştir. Bu durum kadınların bilgi, beceri ve eğitim gerektiren diğer sektörlerde çalışma hayatına katılmaları açısından İzmir'in Türkiye geneline oranla daha fazla fırsatlar sunmasından kaynaklanmaktadır.

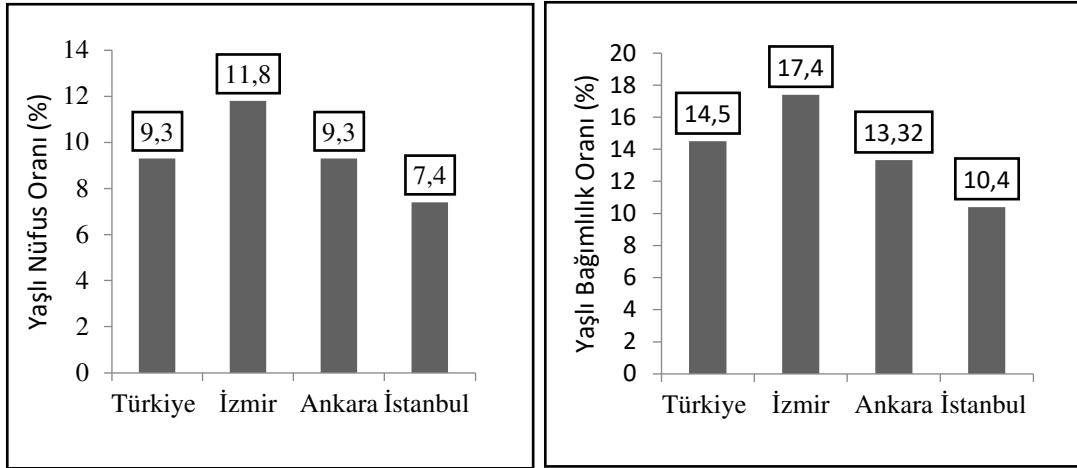
Şekil 2. 2021 yılında Türkiye genelinde ve İstanbul, İzmir ve Ankara illerinde yıllara göre kadınların iş gücüne katılım oranları

(Kaynak: TÜİK)

Kadınların iş gücüne katılımı konusunda eğitimin anahtar rol oynadığı bir gerçektir (Ercan vd., 2010:14). Kadınların daha eğitilmiş olduğu toplumlarda iş gücüne katılım oranları da yüksektir. Özellikle kentlerde lise ve üstü eğitim seviyesine sahip kadınlar, iş gücüne katılma konusunda daha istekli olmalarıyla birlikte, onlara yönelik toplumsal baskılar da azalmaktadır (Toksöz, 2007: 61). İzmir’de kadınların iş gücüne katılım oranlarının Türkiye ortalamasından daha yüksek olmasının sebepleri arasında, kadınların eğitim durumlarının yüksek olması ve kadına yönelik toplum ve mahalle baskısının daha az hissedilmesidir. İzmir’de kadınların eğitim durumları incelediğinde lise veya dengi okul mezun oranı %23,86 ve yükseköğretim mezun oranı ise %20,8’tür. Türkiye genelinde ise lise ve dengi okul mezun oranı %21,89, yükseköğretim mezun oranı ise %17,51’dir. İzmir ili, lise ve üzeri eğitim oranları açısından diğer büyük illerle yakın oranlara sahiptir (Tablo 3). TÜİK ’in 2019 verilerine göre, ülkemizde ilçeler düzeyinde eğitim seviyesi bakımından ilk sıralarda İstanbul’un ve İzmir’in metropol ilçelerinin yer aldığı görülmektedir. Türkiye genelinde eğitim seviyesinin en yüksek olduğu bu ilçeler sırasıyla Beşiktaş-İstanbul (1), Bornova-İzmir (2), Bahçelievler-İstanbul (3), Karşıyaka-İzmir (4), Menteşe-Muğla (5), Kuşadası-Aydın (6), Kadıköy-İstanbul (7), Avcılar-İstanbul (8) ve Buca-İzmir (9)’dir.

(54 621) Karşıyaka, (41 972) Buca, (40 889) Bornova, (7926) Karabağlar, (28 347) Konak, (25 379) Bayraklıdır. Endaksa (2022) verilerine göre eğitim seviyesi yüksek olan bu ilçelerde sosyo-ekonomik seviyede yüksektir. Buca, Bornova ve Karşıyaka ilçelerinde devlet veya vakıf üniversitelerin bulunması eğitim seviyelerinin bu ilçelerde yüksek çıkmasını açıklamaktadır (Şekil 3).

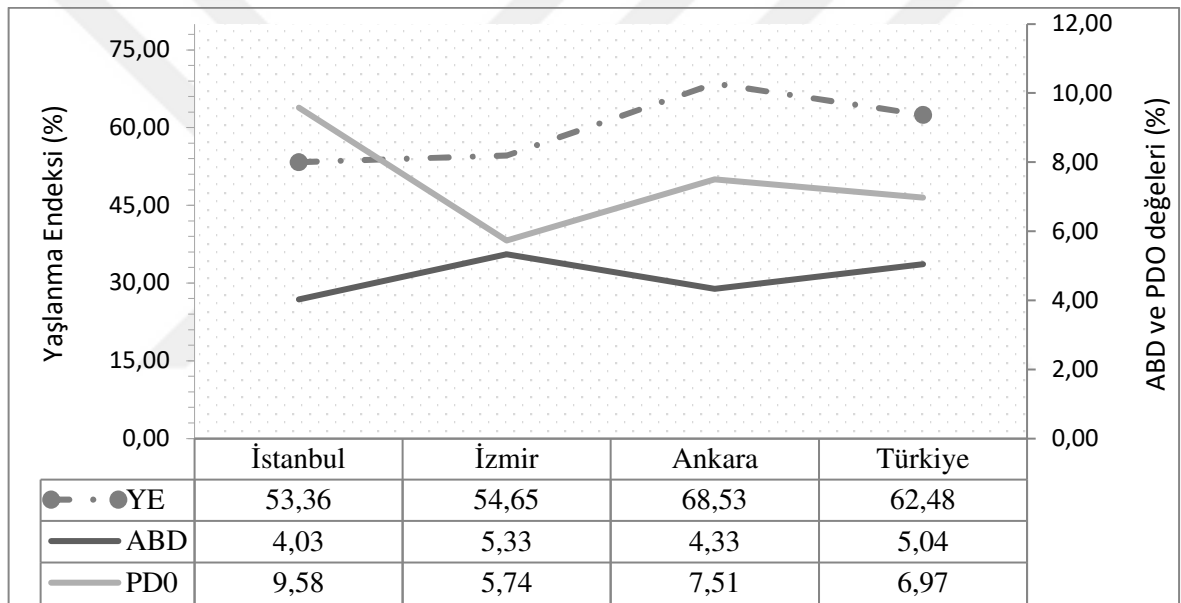
Ortanca yaşın yükselmesi, yaşam süresinin artması ile doğurganlık ve ölüm oranlarındaki azalmalar, yaşlanma hızını arttırmaktadır. Bu durum, yaşlı nüfus oranının, yaşlı bağımlı oranının, yaşlanma endeksinin yükselmesine, buna karşılık potansiyel destek oranının ise düşmesine neden olmaktadır. İzmir'in yaşlı nüfus oranı ve yaşlı bağımlılık oranı incelendiğinde, bu oranların Türkiye ve İstanbul ve Ankara illerinin ortalamasının üzerinde olduğu görülmektedir (Şekil 4). Karakuş (2018)'un çalışması kapsamında ülkemizdeki tüm yaşlıların %6.51 gibi önemli bir oranının İzmir'de olduğunu belirtmiştir. Türkiye ortalamasının üzerinde olmakla birlikte İzmir çok yaşlı toplumlar arasındadır. Sonuç olarak İzmir bazından yaşlılar ilgili Büyükşehir Belediyesinin çalışmalarının ön plana çıkması gerekmektedir.

Şekil 4. 2021 yılında yabancı göçmen kadın göçmen nüfusunun yoğunlaştığı ilk 3 ilde yaşlı bağımlılık (YNO) oranı (%) ve yaşlı nüfus oranı (%) (YB= ((0-14+65+ nüfus)*100/15-64)

(Kaynak: TÜİK,2021)

Şekil 4 incelendiğinde yaşlı bağımlılık oranı ve yaşlı nüfus İzmir’de daha yüksek olduğu görülmektedir. İzmir’in 2021 yaşlanma endeksi %54,6, ana-baba destek %5,3 oranı ve potansiyel oranı %5,7’dir. İzmir’in yaşlandığı görülmektedir. Potansiyel destek oranı, 65+ yaş grubunda olan her bir kişiye karşılık 15-64 yaş grubunda olan kişi sayısını ifade etmektedir. Yaşlı nüfus oranı ve ana-baba destek oranı arttıkça potansiyel destek oranında düşme görülür. Ana-baba destek oranı, 50-64 yaş arası nüfus ile ileri derecede yaşlanmış nüfusun (85 yaş üzeri) ilişkisini gösterir. Ana-baba destek oranının artması ileri yaşlılığın ve buna bağlı olarak bakıma muhtaç yaşlıların artması ile orta yaş üzerindeki baskının da artacağını göstermektedir (Şekil 4).

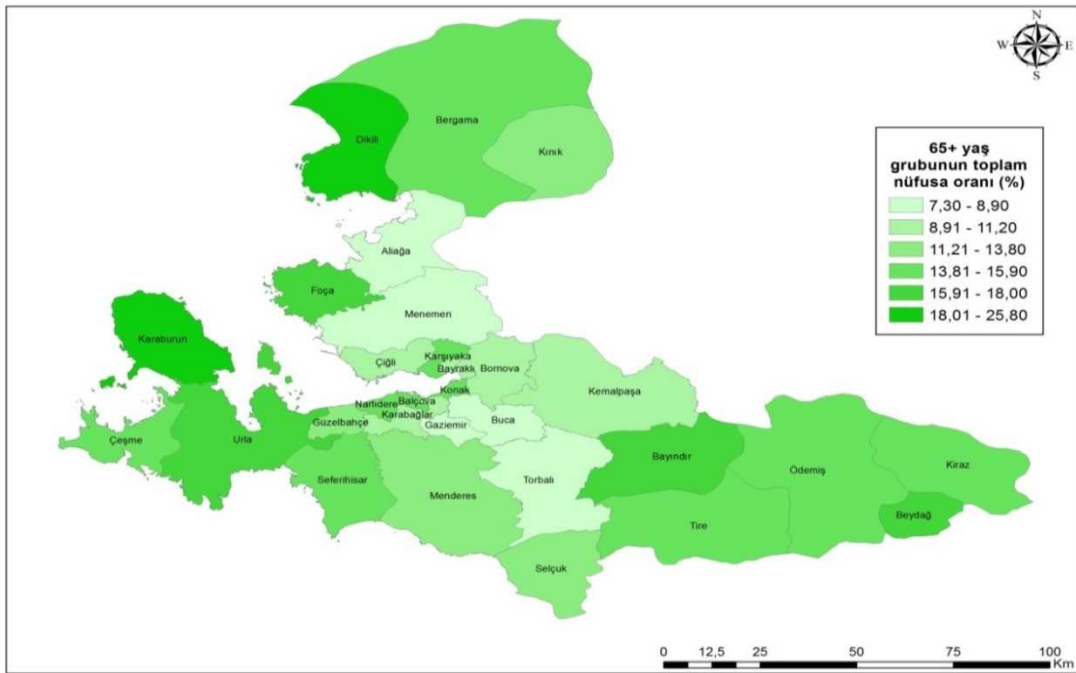
Şekil 5. Üç büyük ilde yaşlanma endeksi (YE), potansiyel destek (PDO) ve ana-baba destek oranı (ABD) $ABD = (50-64 \text{ nüfus} : 85 + \text{nüfus} * 100)$, $YE = (65+ \text{nüfus} : 0-14 \text{ nüfus}) * 100$ $PDO = (15-64 \text{ nüfus} : 65+ \text{nüfus})$

(Kaynak: TÜİK, 2021)

İzmir’in elverişli iklimi, sahil kenti oluşu, yaşam şartları, iş imkânı vb. birçok nedenle emekli dâhil yaşlı nüfus göçü almaktadır. Bu durum yaşlı nüfusun bakım ihtiyacını arttırmaktadır. Karakuş (2018)’un çalışmasında İzmir’de toplam huzurevi sayısı 49 (8 resmî, 36 özel, 3’ü belediye, 2’si dernek/vakıf) olduğu ve huzurevinde yaşamını sürdürmek

isteyenlerin sayısının en yüksek olduğu şehir olduğunu belirtmiştir. Her sene 3000 kişinin huzurevinde yaşamını sürdürmek için sıra beklediklerini aktarmıştır.

Yaşlanma göstergelerindeki artış ve ülkemizde yaşlı ve çocuk bakımında kamusal hizmetlerin sınırlı olması nedeni ile İzmir’de ev içi bakım hizmetlerine olan ihtiyaç da artmaktadır. Bu ihtiyacın artmasıyla birlikte, ev içi bakım hizmetlerinde yabancı kadın göçmenlerin tercih edilmesi de artmaktadır Toksöz ve Ünlütürk Ulutaş (2012)’ın çalışmalarında da belirttiği gibi, kadınların iş hayatına girmesi, yoğun çalışma temposunun varlığı, çalışma saatlerinin uzaması, kadınların sık sık iş seyahatlerine çıkma gerekliliği nedeni ile özellikle orta ve üst gelir sınıfından olan çalışan kadınların, bakım sorumluluğunu her an hizmet vermeye hazır olan ve yatılı olarak istihdam edilen göçmen emeğiyle karşılamak zorunda kalmaktadırlar.

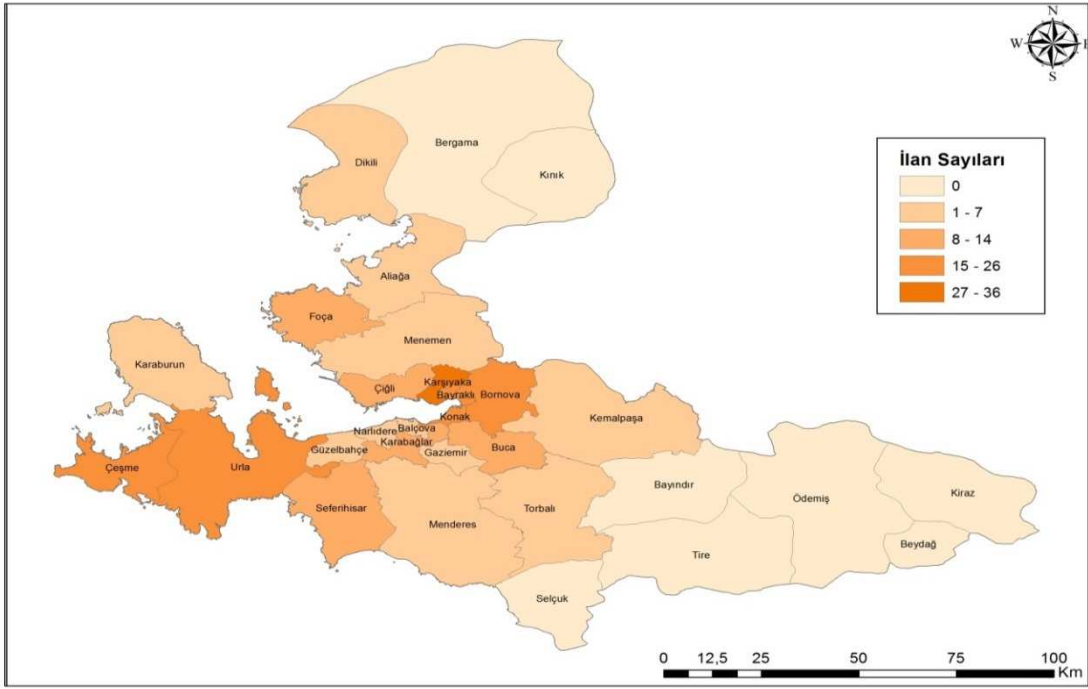

Şekil 6. İzmir’de yaşlı nüfusun ilçelere göre dağılımı

(Kaynak: TÜİK, 2021)

TÜİK (2021) verilerine göre Karaburun (25,8) , Dikili (22,0) Karşıyaka, Bayındır ve Ödemiş İzmir’in ilçeleri en yaşlı ilçeleridir (Şekil 6). İzmir’in hem kentsel alanda hem

de kırsal alanda yaşlı nüfus oranı yüksektir. Yaşlı nüfus oranının düşük olduğu ilçeler Torbalı, Gaziemir, Buca, Menemen, Aliğa'dır. Bu ilçelerde sanayi yatırımları yoğunlaşmaktadır. (İzmir Ticaret Odası, 2019). Sanayi yatırımların olduğu yerlerde genç nüfus yoğunlaşmaktadır.

Şekil 7. İnternet sitelerinde yayınlanan ev içi hizmetler ilanları

2022 yılında Nisan ve Mayıs aylarında ev hizmetlerinde çalıştırılmak üzere yardımcının bulunması için oluşturulan iş ilanlarının yer aldığı web sitelerinde yapılan incelemeye göre, İzmir'deki toplam başvuru sayısı 239'dır. İlanları incelediğimizde kadın yardımcı aramalarında yaşlı bakımı ve çocuk birinci sırada, ev yardımcısı ise ikinci sırada yer aldığını görmekteyiz. İlçelere göre dağılımlar incelendiğinde yaşlı bakımı ve çocuk bakımına en fazla talebin geldiği ilçeler sırasıyla; Konak, Karşıyaka, Bornova ve Bayraklı'dır. Ev yardımcısı ilanlarında en çok arananın ise Urla ve Çeşme ilçeleri olduklarını görmekteyiz (Şekil 7).

2017-2022 yıllarını kapsayan veride İzmir'in sosyo ekonomik statüsü en yüksek olan ilçeleri: Karşıyaka, Konak, Bornova, Bayraklı, Buca, Urla, Çeşme, Seferihisar, Narlıdere, Çiğli, Menemen, Foça, Karabağlar, Gaziemir'dir (Endeksa, 2022). Bu süreçte

anlık veri olan ilanlarla sosyo-ekonomik statüsü yüksek ilçelerin birbirleri ile örtüştüğünü görmekteyiz. Bu ilçelerde sosyo-ekonomik seviyenin yüksek olması ev yardımcısı alımını pozitif yönde arttırdığı düşünülmektedir.

Yukardaki aktarılan verilere göre yaşlı nüfusun oranı, sosyo ekonomik statü ve ilanların birbiriyle ilişkili oldukları tespit edilmiştir. Sosyo ekonomik statüsü yüksek olan ilçelerde ilan sayılarının fazla olduğu, bu ilan sayıları kategorilerine göre detaylandırıldığında yaşlı bakımının fazla olduğu alanlarda yaşlı nüfus oranının yüksek olduğunu görmekteyiz.

4.3. İzmir’de Yabancı Uyruklu Kadın Nüfusu

IOM (2020) raporuna göre 2020 yılında 272 milyon uluslararası göçmenin % 48’i kadın göçmenlerden oluşturmaktadır. Türkiye’de de uluslararası erkek ve kadın göçmen oranları birbirine yakındır. 2021 yılında erkeklerin sayısı (890 857) kadınların sayısı (901 179) altında kalmıştır.

Şekil 8. Türkiye’de göçmen nüfusun illere göre dağılımı

(Kaynak: TÜİK, 2021)

2007-2020 yılları arasında Türkiye'deki yabancı uyruklu nüfus 97.870'ten 1792036'ye çıkmıştır. 2021 TÜİK verilerine göre, hazırlanan haritada göçmen sayısının en fazla olduğu iller sıralamasında İstanbul (740 954), Ankara (173 264), Antalya (136946) Bursa (54276), Samsun (39912), Mersin (39172) ve İzmir (34 733) ise yedinci sırada yer almaktadır (Şekil 8).

2021 TÜİK verilerine göre, hazırlanan haritada göçmen sayısının en fazla olduğu iller sıralamasında İstanbul (367830), Ankara (91558) Antalya (81220) Bursa (27597) İzmir (20225) beşinci sıradadır. TÜİK'den alınan veriye göre, İzmir'de uyruklarına göre kadın göçmen nüfusun fazla olduğu ülkeler arasında sırasıyla Almanya, İran ve BDT ülkeleri yer alır (Şekil 11).

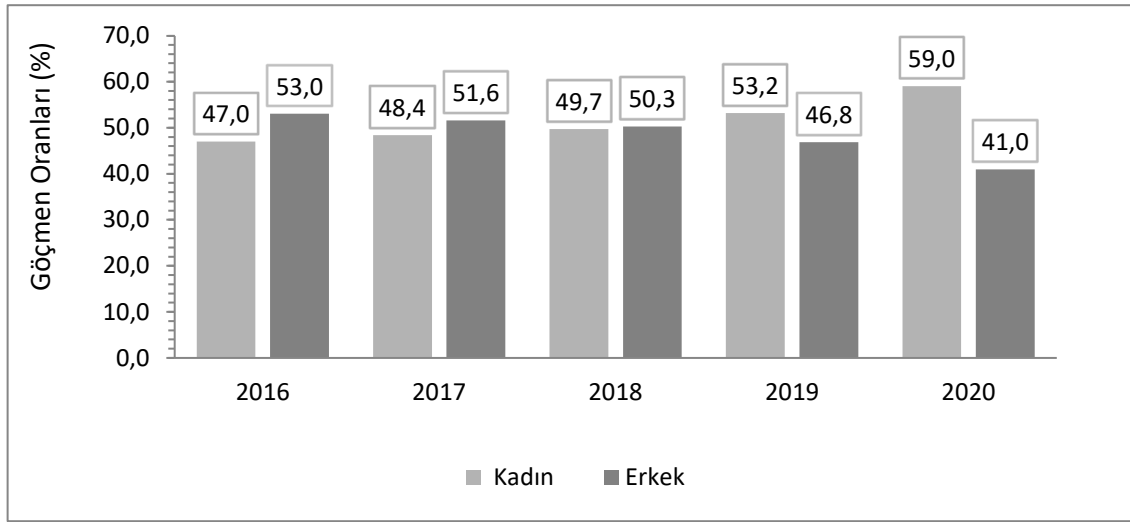

Şekil 9. Türkiye'de yabancı kadın göçmen nüfusun illere göre dağılımı

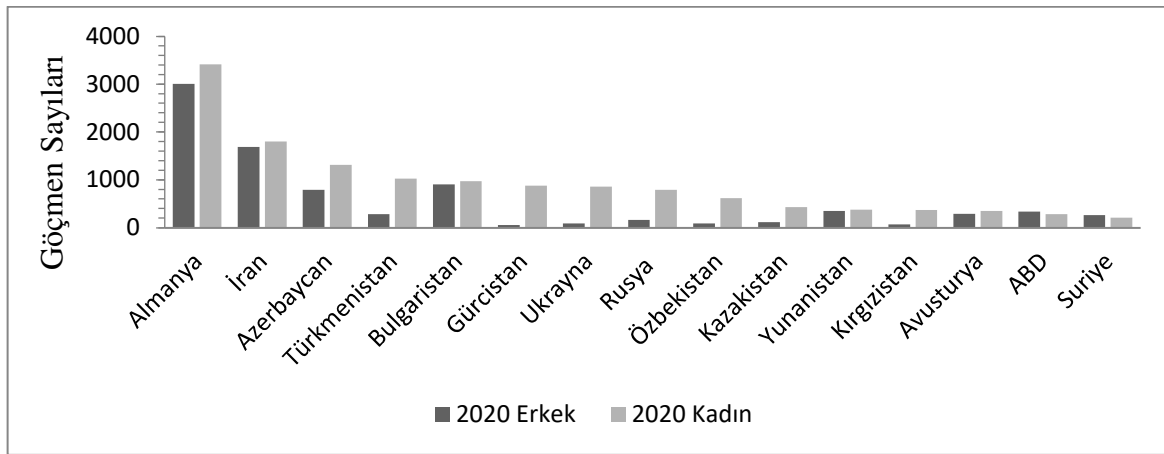
(Kaynak: TÜİK, 2021)

İzmir, geçmişten beri uluslararası göç deneyimi olan ve şu anda da fazla bir göçmen nüfusu barındıran bir kenttir. Türkiye'nin ulus-devlet olma sürecinde uyguladığı iskân politikaları kapsamında İzmir'e de Balkanlardan çok fazla göçmen gelmiştir. İzmir 1980'li yıllara kadar iç göçlerin çekim merkezi olmuştur. 1980'li yıllardan sonra uluslararası göçlere de açık bir hale gelmiştir. Doğal, ekonomik ve sosyal olanakları sayesinde İzmir hem düzenli hem de düzensiz uluslararası göçmeni çeken bir ildir.

Türkiye’deki cinsiyet dağılımdan farklı olarak, İzmir ilinde 2016-2018 yılları arasında yabancı uyruklu erkek oranı fazla iken, 2019 yılında sonra yabancı kadın oranı (%53,2), yabancı erkek oranının (%46,8) önüne geçmiştir (Şekil 10).

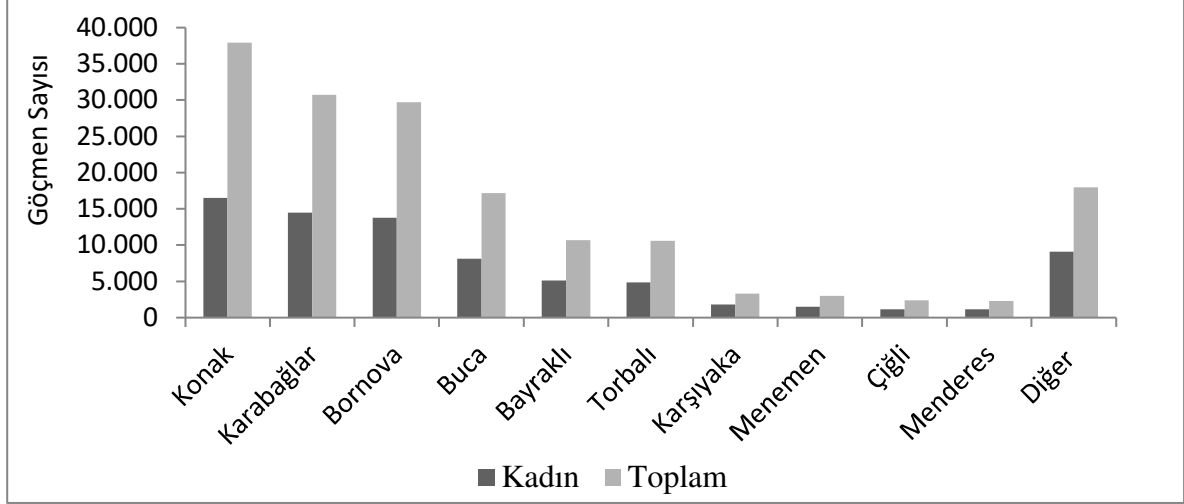
Şekil 10. İzmir’e gelen yabancı uyrukluların yıllara ve cinsiyete göre oransal dağılımı
(Kaynak: TÜİK, 2020)

Şekil 11: 2020 yılında ülkelere göre İzmir ilinde yaşayan yabancı kadın ve erkek göçmen sayısı

(Kaynak: TÜİK, 2020)

2020 yılı TÜİK verilerine göre İzmir'e en çok göçmen gönderen ülkeler Almanya, İran ve BDT ülkelerinin olduğunu görmekteyiz (Şekil 10).

Şekil 11: 2018 yılında İzmir'de ilçelere göre yabancı kadın göçmen sayılarının dağılımı
(Kaynak: GİB, 2018)

2018 yılındaki GİB verilerine göre, İzmir'de kadın göçmen sayılarının en yoğun olduğu ilçeler, İzmir'in merkez ilçeleri olan Konak, Karabağlar ve Bornova'dır. Konak ilçesinde hem sosyo-ekonomik seviyesi yüksek (Alsancak ve Altay mahalleleri gibi) hem de düşük grupların (1. Kadriye ve Kadife Kale mahalleleri gibi) yaşadığı mahalleler bulunmaktadır. Nizam Kâhya'nın (2019) belirttiği gibi ilçe sınırları içerisinde yer alan Basmane semti ve Ballıkuyu, Kubilay ve Altınordu mahalleleri ağırlıklı olarak İzmir'e iç göçle yerleşmiş olan yoksulların yaşadıkları ve uluslararası göçle gelenlerin de eklemlendikleri mekânlardır (Şekil 11).

4.4. Katılımcılar Hakkında Genel Bilgiler

Mülakata katılan 22 katılımcıdan 11'i Türkmenistan, 4'ü Özbekistan, 5'i Azerbaycan, 2'si ise Gürcistan'dan gelmektedir. Bu katılımcıların uyruklarına göre dağılımlarına bakıldığında, Özbek asıllı katılımcı sayısının (10 kadın) daha fazla olduğu

görülmektedir. Türkmenistan'dan gelen Özbek asıllı katılımcı (K 1) , Türkmenistan'da Özbek asıllı nüfusun yoğun olarak yaşadığı bölgeden (Lebop ve Taşovuz) geldiğini belirtmiştir (Tablo 4).

Tablo 4

Görüşmeciler hakkında bilgiler

Görüşmecilerin Geldikleri Ülkeler ve Uyrukları				
	Türkmenistan	Özbekistan	Azerbaycan	Gürcistan
Uyruğu	5	10	5	2
Geldiği ülke	11	4	5	2

Tablo 5

Katılımcıların uyrukları, medeni durumları, tahmini kalış süreleri ve yaşları, eğitim durumları demografik özellikleri ve Türkiye'de tahmini kalış süreleri

Görüşmeciler	Uyruk	Medeni Durum		Yaş	Eğitim(Yıl)	Kalış Süresi(Ay)
		Evli	Bekar			
Görüşmeci 1	Özbekistan	✓		38	11	6
Görüşmeci 2	Türkmenistan	✓		37	0	24
Görüşmeci 3	Türkmenistan	✓		45	12	36
Görüşmeci 4	Özbekistan	✓		44	0	24
Görüşmeci 5	Türkmenistan	✓		41	12	48
Görüşmeci 6	Türkmenistan		✓	30	12	120
Görüşmeci 7	Özbekistan		✓	40	12	60
Görüşmeci 8	Özbekistan		✓	39	0	24
Görüşmeci 9	Azerbaycan		✓	35	12	32
Görüşmeci 10	Özbekistan	✓		52	10	24
Görüşmeci 11	Özbekistan	✓		33	11	12
Görüşmeci 12	Özbekistan		✓	35	11	120
Görüşmeci 13	Özbekistan	✓		50	8	12
Görüşmeci 14	Özbekistan		✓	40	8	72
Görüşmeci 15	Azerbaycan		✓	35	10	12
Görüşmeci 16	Gürcistan	✓		42	12	36
Görüşmeci 17	Azerbaycan	✓		42	12	8
Görüşmeci 18	Türkmenistan	✓		25	14	60
Görüşmeci 19	Azerbaycan	✓		38	12	36
Görüşmeci 20	Azerbaycan	✓		40	12	48
Görüşmeci 21	Gürcistan		✓	26	12	120

Görüşülen kadınların tamamının çalışma izinleri yoktur, bundan dolayı hepsi ülkemizde olmadığından kayıt dışı çalışmaktadır. Katılımcıların demografik özellikleri incelendiğinde 13 katılımcının evli olduğu görülmektedir. En genç katılımcı 25 yaşında, en yaşlı katılımcı ise 52 yaşındadır. Yaş gruplarına göre dağılım incelendiğinde 30-40 yaş arasındaki kadın göçmen sayının (13) fazla olduğunu görmekteyiz. Eğitim durumları incelendiğinde hiç eğitim almamış 3 katılımcı bulunmaktadır (K 2, K 4, K 8). Katılımcıların eğitim sürelerinin genellikle 12 yıl olduğu ve Özbek uyruklu 5 katılımcının diğerlerine göre daha az eğitilmiş olduğu görülmektedir. Katılımcıların Türkiye’de kalma süresi en az 6 ay, en uzun 120 aydır (Tablo 5).

4.5. Türkiye’ye Tercih Etme Nedenleri Göç Süreci

Göçmenlerin göç etmelerinin nedenlerinden biri de yaşam kalitesi faktörüdür. Göçmen ev işçilerinin geldikleri ülkelerde yaşam kalitelerinin Türkiye’ye göre daha düşük olduğu CEOWORLD dergisinin 2021 raporuna göre belirli kriterler (GSYİH, Güvenli, Politik olarak istikrarlı ve Sağlık) dikkate alınarak oluşturulan raporda tespit edilmiştir. Bu verilere göre yaşam kalitesi daha düşük olan kaynak ülkelerden ekonomik nedenli göçler olmaktadır. Bu durum Türkiye’ye yönelen göçlerin sebeplerini desteklemektedir.

Tablo 6

Yaşam kalitesine göre ülkelerin sıralaması (2021)

Ülkeler	Yaşam Kalitesi
Türkiye	61
Özbekistan	86
Azerbaycan	103
Türkmenistan	106
Gürcistan	114

(Kaynak: CEOWORLD, 2021)

Göçmen ev işçilerinin Türkiye'ye göç etmeye karar verme süreçlerinde etkili olan faktörlerin başında ekonomik şartların ve kültürel bağların etkili olduğu görülmektedir. Katılımcılar (K 3, K 4, K 9, K 10, K 15, K 17, K 20,) göçe, karar vermelerinde etkili olan faktörleri şöyle ifade etmişlerdir:

“Kültürümüz yakın burada iş var bizde yok” (K 15). “Kardeşiz biz ondan geldim” (K 17, K 20) “Buranın (Türkiye) kültürü ve dili yakın olduğu için geldim. Çocuklarıma ev almak için bu memleketteyim” (K 4). “Kültürümüz ve dilimiz yakın, iş kolay burda” (K 3). “Bizim oralarda çok para kazanırız, yetmez” (K 9).

Katılımcıların Türkiye'yi tercih etmelerinde etkili olan faktörlerden bir diğeri de, Türkiye'ye daha önce gelen öncü göçmenlerle olan akrabalık ve arkadaşlık ilişkileridir. Kadınların 14'ü (K 1, K 3, K 5, K 6, K 8, K 9, K 10, K 11, K 14, K 15, K 16, K 17, K 18 K 19) Türkiye'de akrabası olduğunu, kadınların tamamı ise akraba dışında, ülkesinden bir tanıdığının Türkiye'de bulunduğunu belirtmiştir. Katılımcılar bu durumu bu şekilde aktarmaktadır:

“Annem ve ablam burada (İzmir) olduğu için memlekette daha az para veriyorlar. Kazandığım yetmediği için geldim” (K 6). “Türkiye'den önce Rusya'ya gidecektim. Türkiye'de akrabam iş bulduğu için geldim. Çocuklarıma ev alacağım bizim memlekette herkesin evi var. Bir de kendime kırmızı araba almak için” (K 1). “Akrabam yardımcı oldu. İlk Konya'ya geldim. Akrabam evli orada” (K 14). “Pandemide zorlandık gidemedik, akrabam var öyle geldim” (K 19).

Türkiye'nin birçok ülkeye uyguladığı 5683 sayılı Yabancıların Türkiye'de İkamet ve Seyahatleri Hakkında Kanunu kapsamında 90 günlük turist vizesi uygulaması, bu ekonomik göçmenlerin Türkiye'ye göç etmeye karar vermelerinde oldukça etkili bir

faktördür. (T.C. Resmi Gazete, 24 Ekim 2011, sayı: 28094) Türkiye’de turist olarak 90 gün kalmaya izin veren bu vize uygulamasıyla, Azerbaycan, Gürcistan, Türkmenistan ve Özbekistan’dan gelen kadınlar, bu süre boyunca, sorunsuz bir şekilde Türkiye’de kalabilmektedirler. “Hiçbir sıkıntı yaşamadım” (K 14). Fakat diğer iki kadın katılımcı (K 3, K 6) 2019 yılından itibaren Türkmenistan’dan çıkış yapabilmeleri için 30 yaş sınırlaması getirildiğini belirtmiştir. Ancak bu durum resmi Türkmenistan kaynaklarında, teyit edilememiştir.

Şekil 12. Katılımcıların tanıdıklarının sayısının illere göre dağılımı

“Hiç sıkıntı olmadı, ama artık galiba kadınlar yaş nedeni ile çıkamıyorlar” (K 6). “Yok, zaten 45 yaşında olduğum için rahat geldim” (K 3).

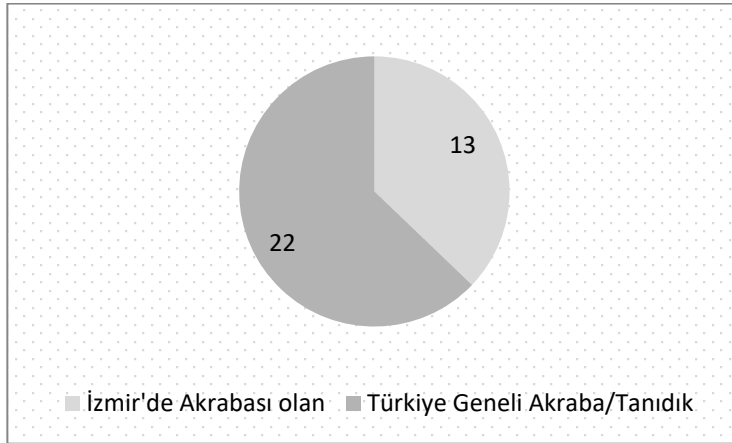
Göçmen kadınların Türkiye dışında rahatça giriş ve çıkış yapabildikleri bir diğer ülke de Rusya’dır. Ancak görüşmeler esnasında, katılımcılar bazı sebeplerden dolayı çalışmak için Rusya’ya gitmeyi tercih etmediklerini belirtmişlerdir. Bu sebepler; istihdam olanaklarının Rusya’da sınırlı olması, Rusya’da BDT ülkelerinden gelen çok sayıda işsiz göçmenin bulunması ve konaklama ile yemek masraflarının Rusya’da yüksek olmasıdır. Katılımcıların Rusya’yı tercih etmeme gerekçeleri şöyle ifade edilmiştir:

“Rusya’da 1 sene çalıştım, açlılık yaptım. Kaldığım yerin parasını, yemek parasını kendim karşıladığım için çok para biriktiremedim. Bu yüzden burası

daha avantajlı, yere para vermiyoruz. Oturma izni Rusya’da çok pahalıdır” (K 12). “ Rusya’da her şey çok yüksek, burası iyidir” (K 22). “Rusya’yı çok soğuk orada çalışmadım” (K 14).

4.6. İzmir’e Yolculuk

Göçe karar verdikten sonra, çalışma ve yaşam alanlarına dair seçimlerde öncü göçmenlerle kurulan ilişkilerin önemli olduğu bilinmektedir. Mülakata katılan kadınların “İzmir’de kendi ülkenizden tanıdığımız kaç kişi var ?” sorusuna verdikleri yanıtlardan diğer illere göre İzmir’de daha fazla tanıdıklarının bulunduğu tespit edilmiştir (Şekil 14). Kadınlardan 13’ü İzmir’de akrabası olduğunu, tamamı da akraba dışında ülkesinden bir tanıdığının İzmir’de olduğunu belirtmiştir. Nitekim bu durum, kadın göçmenlerin İzmir’e de “ilişkiler ağıyla” geldiklerini doğrulamaktadır. Katılımcıların, Türkiye’ye gelme aşamasında olduğu gibi, İzmir’e geldikten sonra da akraba ve tanıdıklarından yardım aldıkları görülmektedir.

Şekil 13. Katılımcıların tanıdıklarının sayısı

“Akrabam evli bana iş var dedi” (K 15). “İzmir güvenli bir şehir akrabalarım da var” (K 11). “Akrabam bana buradaki şirketi gösterdi. İş vardı geldim” (K 16). “Ailem burada olduğu için geldim” (K 6).

Göç etme sürecinde, altı katılımcı (K 12, K 13, K 17, K 16, K 18, K 7) doğrudan İzmir'e gelmemiş, ilk önce İstanbul'a gelip, İstanbul'daki deneyimlerinden sonra İzmir'e göç etmiştir. Dokuz katılımcı ise öncü göçmenlerden aldığı bilgiler doğrultusunda doğrudan İzmir'e gelmiştir.

"10 gün İstanbul'da çalışmışım". (K 12). "3 ay İstanbul'da temizlik işleri yaptım" (K 13). "İlk İstanbul'a geldim şirket bana iş buldu. Parası daha iyi bir iş bulduğum için İzmir'e geldim" (K 16).

Kuşkusuz, katılımcıların iş bulmalarında etkili olan tek faktör akrabalık ilişkileri değildir. Katılımcılar, istihdam bürolarından da iş bulma konusunda yardım almaktadırlar.

"Halamla gezmeye gelmiştik, burayı çok beğendim ve daha sonra 2004 yılında bir şirket bulup geldim" (K 7). "Kendim geldim memleketten çok fazla kadın var böyle gelip şirket sayesinde iş buluyoruz" (K 3).

Kadınların İzmir'i tercih etmelerinde, iş bulma olanaklarının yüksek olması kadar mekânın özellikleri de etkili olmuştur. Kadınların çoğu, kendilerini İzmir'de güvende ve özgür hissettiklerini belirtmişlerdir (K 2, K 3, K 4, K 5, K 6, K 9, K 10, K 11, K 12, K 13, K 22). Katılımcıların bazıları şu şekilde ifade etmektedirler:

"İzmir güvenli, güzel ve sakin bir yer, o yüzden buraya geldim direkt" (K 10, K 22). "İzmir'i çok beğendim çok güzel bir şehir, rahatsız buraya, ama İstanbul çok kalabalık karışık bir yapısı var, orada yaşamak istemem. İş daha fazla orada ama yine de İzmir'den ayrılmam" (K 7). Ayrıca İzmir'deki insanları sıcakkanlı bulmaktadırlar. "Burası (İzmir) güvenli insanlar sıcak burayı seviyorum" (K 5). "Burası güvenli, İstanbul çok kalabalık ve güvensiz" (K 2). İzmir'i güvenli buluyorum. (K 9). "İzmir sakin ve rahat bir şehir İstanbul pis çok karışık bir şehirdir" (K 13). "İzmir güvenilir olduğu için geldim" (K 3).

İzmir ile ilgili yapılan birçok çalışmada İzmir'in sakin, güvenli, özgür, huzurlu kent algısıyla birçok ilden ayrıldığı vurgulanmıştır (Tatlıdil, 2009; Uzun ve ark., 2011). İzmir'i ev işçileri de sakin, güvenilir, rahat kavramlarıyla ifade ettikleri memnuniyetlerin yüksek olduğu tespit edilmiştir. İzmir ili hem yerli halk hem de göçmenler için aynı mekânsal avantajları sağlamaktadır.

4.7. Çalışma ve İş koşulları

4.7.1. Mekânsal Dağılım

Göçmen ev işçileri ile yapılan görüşmeler sonucunda, 13 kadın katılımcının yaşlı bakımında çalıştığı tespit edilmiştir. 5 katılımcı çocuk bakımında, 3 katılımcı hasta bakımında çalışırken, 1 katılımcı ise temizlik işlerinde çalışmaktadır.

Tablo 7

Katılımcıların ev içi hizmetlerde çalışma alanlarının ilçelere göre dağılımı

İlçeler	Hasta	Çocuk	Yaşlı	Temizlik
Bornova	-	2	1	-
Konak	1	2	7	1
Karşıyaka	-	1	3	-
Balçova	-	-	2	-
Çiğli	1	-	-	-
Buca	1	-	-	-
Toplam	3	5	13	1

İlçelere göre dağılımlarına bakıldığında, 7 kadının Konak ilçesinde, 3 kadının ise Karşıyaka'da yaşlı bakımında çalıştığını görmekteyiz (Tablo 7). Çalıştıkları ilçeler sırasıyla Konak, Karşıyaka, Bornova, Balçova, Çiğli ve Buca'dır. Bu ilçelerde demografik verilere bakıldığında eğitim, sosyo-ekonomik seviye, yaşlı nüfusun oranı yüksektir.

Aracı şirketlerden bir tanesinin yetkilisiyle yapılan görüşmelerde ise 2020 yılında çalışma izni olan 46 kişiye istihdam sağlandığı belirtilmiştir. Şirketteki gözlemlerimiz bu sayının daha fazla olduğu yönündedir. Şirket verilerine göre kadın göçmenlerin çalışma

alanlarına olan talepleri sıralandığında hasta bakımı 1. yaşlı bakımı 2. çocuk bakımı 3. ve ev temizliği ise 4'üncü sırada yer almaktadır.

4.7.2. Ev İçi Çalışma Şartları ve Süreleri

İzmir'de yaşlı bakımı, ev içi hizmetler ve çocuk bakıcılığı yapan 22 kadın katılımcının 21'i evlerde yatılı olarak çalışmaktadır. Sadece bir katılımcının (K 7) gündüz çalıştığı tespit edilmiştir. Katılımcıların çalışma şartlarını incelediğimizde, 22 kadın katılımcının 20'si şartları şirketin belirlediğini belirtmişlerdir. Kadın göçmenlerin büyük çoğunluğu haftalık izinlerinin şirket tarafından belirlendiğini, bakım yanında temizlik ve yemek işlerini de yaptıklarını ve yemeklerini aile ile birlikte yediklerini belirtmişlerdir.

“Aile içinde birlikte yemek yiyoruz, Amca 9'da uyuyor ilaçlarını içiriyorum ve 9'dan 12'ye kadar telefonla ailemle görüşüyorum” (K 1). “Aile ile toplu yeriz” (K 9).

Katılımcılar özellikle de yaşlı bakımında çalışanlar, dinlenme saatlerinin olmadığını, ancak baktıkları kişi uyuduğunda dinlenebildiklerini belirtmişlerdir.

“Hastayla birlikte kalıyorum, gece kalkıp tuvalete götürüyorum” (K 1).
“Yemeğimizi aileyle yiyoruz. Yaşlı insanlar ben onlara yemek yapıyorum. Babaya da bakıyorum. Uyuduğu zaman dinleniyorum” (K 3).

Çocuk bakımında ise farklı bir durum söz konusudur. Katılımcılar, çocuk bakımı dışında ev işlerinede yardım etmektedir. Bu durumu şu şekilde aktarmaktadırlar:

“Aileyle yemek yiyoruz. Saat 9'dan sonra vakit bana ait, sabah kalkıyorum, gitmeden iş sahiplerinin kahvaltılarını hazırlıyorum. Evi topluyorum” (K 11).

“Kreşe gittiğinde ev işi yapıyorum. Yemek yapıyorum. Bitince iş dinleniyorum” (K 17, K 16).

Yine yapılan görüşmelerde, kadınlar kendilerine ait bir odalarının bulunduğu, baktıkları hastayla veya çocuklarla birlikte aynı odada kaldıklarını belirtmişlerdir (K 1, K 9, K 20) .

“Hayır. Hastayla birlikte kalıyorum, gece kalkıp tuvalete götürüyorum” (K 1).
“Çocukla kalıyorum, gece uyanınca bakıyorum” (K 20). “Odam var ama hastayla kalıyorum” (K 9).

Göçmen kadınlar bütün gün aile ile vakit geçirdiklerinden, bazı kadınlar gereğinden fazla aile denetimi altında kalmaktan şikâyetçi olmaktadır. Bu durumu şu şekilde aktarmaktadırlar:

“Anne (iş sahibi) bana kötü davranıyor. Her şeye karışıyor. Elektrik ve suyu çok harcadığım için bağıyor. Kendi yemeklerimi yapmama izin veriyor ama beğenmiyor sürekli bana sizin yemekleriniz kötü diyor. Eğer amcayı sevmesem anneye asla bakmam onun için durmam” (K 1). “Kalabalık bir aile, herkes işine karışıyor, yaşlılarda çok huysuz, memnun değilim” (K 13). “Evet, karışıyorlar, sürekli öyle olmaz o böyle yap diyorlar. Rahatsız oluyorum, herkes rahatsız olur ” (K 21).

Akalın (2010), çalışmasında özellikle anakent kentlerin çevresinde yeni yaşam alanların ortaya çıkmasını ev iş işçileriyle ilişkilendirmektedir. Apartmanlarda yaşayan insanlar gündelik işlerde çalışırken, güvenli sitelerde yaşayan insanların yatılı olarak kalabilecek göçmen kadınlara ihtiyaç duyduğunu belirtmiştir. Villa tarzı yerlerde çalışan göçmenlerin kendilerine ait bir odası bulunmakta olduğunu aktarmıştır. Günümüzde ise çoğu göçmenin kendine ait bir odasının bulunduğu saha araştırmaları sırasında tespit edilmiştir.

Katılımcı kadınların aylık kazançları genellikle aylık olarak 4500-6500 TL arasında değişmektedir. Ayrıca katılımcıların, genellikle haftada bir gün veya iki haftada bir gün izinleri olmaktadır. Göçmen kadınlar, izin günlerini genellikle İzmir’de akrabalarıyla birlikte geçirmektedirler ve haftalık izin parası almaktadırlar. İzin paraları ilden ile farklılık göstermektedir, bu para İzmir’de 25-40 TL, İstanbul’da ise 50-80 TL’dir.

“Aylık 2500 TL bunun haricinde haftalık 25 TL alıyorum” (K 2). “2600 TL aylık alıyorum. Haftalık 25 TL de izin parası alıyorum” (K 18). “3500 TL aylık, haftalık 25 TL’de izin parası alıyorum” (K 16). “6500 TL aylık, haftalık 40 TL’de izin parası alıyorum” (K 20).

Katılımcıların izin süreleri ve kullanım biçimleri ile ilgili olarak şunları söylemişlerdir:

“1 gün 24 saat iznim var” (K 12). “Buraya (şirket) geliyorum. Burada dinleniyorum. Çarşıya (Kıbrıs Şehitleri Caddesi) çıkıyorum geziyorum” (K 5). “Yok, neden çıkayım başka ilde kimsem yok, maaşımı aldığım gün izin kullanıyorum. Konak’ta halamla ve akrabamla geziyorum. Aileme para göndermesi için akrabama parayı ve çocuklarıma aldığım giysi ve ayakkabıyı veriyorum” (K 1). “Yok, nasıl çikalım yetmez ki. Akrabalarım yanına gidiyorum. 2 hafta gidiyorsam kalıyorsam 2 hafta 5 saat iznim var. Geziyorum. Konak, Karşıyaka geliyoruz.” (K 15)

4.7.3. İstihdam Olanakları

Ev işçileri belirli işlerde çalışmaları için işverenleri tarafından belirli kriterlere genellikle de uyruklarına ve eğitim durumlarına göre seçilmektedirler. İzmir’de faaliyet gösteren aracı istihdam şirketinin sahibiyle yapılan görüşmede; göçmen kadınların iş deneyimi, yaşı ve eğitim durumlarının ev içi hizmetlerde oldukça önemli olduğu bilgisi

edinilmiştir. Bu kadınlar, geldikleri ülkelere göre ve eğitim durumlarına göre iş bulabilme konusunda farklı deneyimler yaşamaktadırlar. Örneğin, İngilizce bilen, Rus Koleji mezunu olan ve çok iyi Rusça ve İngilizce bilen kadınlar daha çok çocuk bakımı için tercih edilirken, eğitim seviyesi düşük olanlar ise başta temizlik işleri olmak üzere ev işlerinde çalıştırılmaktadırlar. Şirket sahibinin ifadesine göre, şirkete başvuran kadınlar arasında Gürcü ve Özbek kadınlar daha çok ev işlerinde tercih edilmektedir. Türkmenistan'dan gelen kadınların çoğu kırsal alandan geldikleri için, çamaşır ve bulaşık makinesi gibi elektronik eşyaların kullanımında yetersiz olmaları sebebiyle temizlik işlerinde daha az tercih edilmekte ve daha düşük ücretle çalıştırılmaktadır. Türkmen kadınlar İzmir'de genellikle yaşlı bakımında istihdam edilirken, Azerbaycan'dan ve Gürcistan'dan gelen kadınların bir kısmı ise Türkiye'de devlet kurumlarında (GİB ve Emniyet Birimleri) yeminli tercümanlık yapmaktadırlar.

Sadece işverenin değil, aynı zamanda ev işçilerinin de iş ararken belli kriterleri bulunmaktadır. Örneğin, yedi katılımcı çocuk bakımının daha ağır ve sorumluluğunun fazla olmasından dolayı bu işte çalışmak istemediklerini belirtmişlerdir (K 2, K 7, K 9, K 12, K 14, K 17, K, 21). Katılımcılara ait ifadeler aşağıdaki gibidir:

“Küçük çocuk bakmak istememişimdir. Çok zor çocuk bakmak” (K 2). “Erkek ve çocuk bakmak asla istemiyorum” (K 14). “Çocuk bakımı(0-5 yaş) yapmak istemedim” (K 7). Asla çocuk bakmak istemiyorum, kendiminki bile bakmadı” (K 12). “5 yaşına olan kadar çocuk bakmak istemem” (K 17) .

Kadın göçmenlerden sekizi, yaşlı ve hasta bakımında erkek hastaya bakmayı tercih etmemektedir. Bu durumun nedeni sorulduğunda ise, katılımcılar eşlerinin erkek hasta bakmalarını istemediklerini belirtmişlerdir. Katılımcılar, kendi ülkeleri dışında başka bir ülkede yaşamalarına rağmen, aile düzenlerinin zarar görmemesi için eşlerinin görüşlerini dikkate almaktadırlar. Katılımcılar bu durumu şu şekilde ifade etmektedirler:

“Yaşlı erkek ve hasta bakmam erim istemez, çocuk bakmak istiyorum” (K 11).“Ben ve erim erkek bakmak istemiyorduk ama amcanın fotoğrafını

gösterdiklerinde babama çok benzettim. Ben babamı kanserden kaybettim. O yüzden kabul ettim” (K 1). “Sadece tek anneye bakarım. Erim istemez diğerine bakmam” (K 18). “Yaşlı bakımı yapmak istemedim. İlk işim oydu o yüzden çocuk bakımı diye parası daha iyi ” (K 16).

Göçmen ev işçilerinin ifadelerini incelediğimizde Türkmenistan’dan gelen göçmenlerin eşlerinin erkek bir bireye bakmalarını istemediklerini vurgulamışlardır. Diğer iki görüşmeci ise Gürcü ve Özbek asıllıdır. Türkmenistan gelen göçmenlerin ataerkil düzen içerisine uyum sağladıklarını veya bu düzenden çıkmadıklarını söyleyebiliriz.

4.8. Ülkelerindeki Yakınlarıyla İletişimleri ve Para Transferi

Yabancı kadın ev işçilerinin çalışma yaşamlarına dair ele alınması gereken diğer husus da aile ekonomilerine yaptıkları yardımdır. Göçmenlerin ailelerine gönderdikleri para havaleleri birçok göç veren ülke ekonomisi için önemli para akışı sağlamaktadır. Kadın göçmenler kendi ülkelerindeki aileleriyle ve yakınlarıyla; yazılı, görüntülü ve sesli görüşmelerini Türk Cumhuriyetlerinde yaygın olarak kullanılan IMO isimli cep telefonu uygulamasıyla sağladıklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca göçmen kadınlar, kazandıkları paraları ailelerine, genellikle bir “aracı kişiyle” gönderdiklerini belirtmişleridir. Bu kişi, bir tanıdık veya akraba olabilmektedir. Ancak bu kişi, parayı gönderen kişiden, bu hizmet için belirli oranda bir komisyon almaktadır. Diğer bir para gönderim kanalı ise PTT’dir.

“Aracılar 100 doları 5 dolara gönderiyor” (K 3). “Kadınlar hep aracıya veriyor ben de ona veriyorum” (K 11). “Bazen aracı bazen PTT’yle yolluyorum” (K 14). “Aracıyla gönderiyorum, buradakiler 100 doları 5’e gönderiyor, ben 4 dolara yolluyorum” (K 12). “Aracıyla gönderiyorum, buradakiler 100 doları 7’e gönderiyor “(K 22) .

4.9. Göçmen - Yerli İlişkileri

Türkiye’deki deneyimleri üzerinden, katılımcıların işverenle ve yerli halkla ilgili değerlendirmelerine baktığımızda, yerli kadın ve erkeklerle ilgili algıların farklı olduğu görülmektedir. Kadın göçmenlerin 6’sı Türk kadınlarının eşlerini onlardan kıskandıklarını ve kötü davrandıklarını söylemişlerdir. Ayrıca iki kadın katılımcı da, iş görüşmesi sırasında ve sonrasında sözlü tacizlere uğradıklarını da ifade etmişlerdir (K 7, K 12). Katılımcıların ifadeleri şu şekildedir:

“Türk kadınları sanki erkeklerini ellerinden alacakmışız gibi davranıyorlar. Sanki biz buraya o işler için (seks işçiliği) geliyormuşuz gibi davranıyorlar” (K 7). “İlk geldiğimde bana kötü baktılar. Rahatsız oluyordum. Güvenmiyorlardı. Evet. Bize hırsız gibi davranırlar” (K 16). “Oranın sahibi bana çok ilgili bir erkekti. Bana beni beğendiği ve yakın bir ilişki kurmak istediğini söyledi ve paramı diğer kadınlardan fazla veriyordu” (K 7).“Kusura bakmayın ama sapık onlar, gittiğim bir yerde beni o kötü kadınlardan sanmışlardı” (K 12).

Bu ifadeleri kullanan görüşmecilerin çoğunun Özbekistan’dan geldiğini görmekteyiz. Özbek kadınlarla ilgili bu olumsuz algının oluşmasında Özbek kadınlarla ilgili haberlerin etkili olduğu görülmektedir (Ek 2).

Dedeoğlu ve Gökmen’in (2011) bulgularına göre, göçmen kadınlar, emeğinin niteliksizleştirilmesi, diplomalarının, kadın olarak sosyal kabiliyetlerinin ve yeteneklerinin kabul görmemesi gibi sorunlarla karşılaşır. Yapılan görüşmelerden elde edilen bulgulara göre, göçmen kadınların Türkiye’de hem kadın olarak, hem de göçmen olarak ayrımcılığa maruz kaldıkları görülmektedir. Katılımcılardan sadece 3’ü ayrımcılığa maruz kalmadıklarını belirtmişlerdir. Ancak bu katılımcılar, aynı zamanda çalıştıkları evden çok fazla dışarı çıkmadıklarını da belirtmişlerdir.

“Sizin erkekler biraz sapık çünkü alımlı ve güzel giyinen kadınlara çok bakıyorlar. Beni bir gün biri aradı telefonla dedi ki babama bakıcı arıyoruz. Tanışmak için bulduğumuzda bana günlük cinsel birliktelik için 200 TL teklif etmişti. Buraya ilk geldiğim zaman günlük tarla işinde çalışıyordum” (K 7). “Kötü bir durum yaşamadım. Evden dışarıya çok çıkmıyorum. Korkuyorum evden biriyle çıkıyorum” (K 1).

4.10. İzmir’de Özgürleşme

Tarihte de yer verildiği üzere kozmopolitan bir demografiye sahip olan liman kentlerinde *özgürlük* kavramının ön planda olduğunu bilmekteyiz. İzmir Osmanlıdan günümüze çeşitli milletleri barından etnik yapısıyla ön plana çıkmaktadır. Bu farklı kültür yapısı birçok ülkenin karşılaşma alanı olduğu için İzmir için özgürleşme önemlidir (Ergü, 2022).

Köken ülkelerindeki normatif beklentilerin uzağında kalan birçok kadın için göç, güçlendirici ve özgürleştirici bir araçtır. Bu güçlenme ve özgürleşme sürecinde, kadınların tek başına olmaları kadar yeni yerleştikleri mekânın da etkisi bulunmaktadır. Bu bakımdan İzmir’in bu özgürlük kavramını kadınlar için incelediğimizde göç süreci, ataerkil düzen içerisinden kopmalarını ve para kazanmaya başlamalarıyla birlikte kendilerini daha özgür hissetmelerini sağlamaktadır.

“Özgürce dolaşabiliyorum tek başıma hayatımı sürdürmek zor ama para kazanmam açısından memnunum ve Urla, Çeşme çok güzel yerler” (K 7). “Burada özgürüm istediğimi giyebiliyorum. Türkmenistan’da ben hemşireydim. Devlet başkanımız hastaneye gelecek diye bizi gece 1 gibi hastaneye zorla getirip sabah 7 gibi geleceği için beklemiştik. Resmi törenlerimizde bütün devlet çalışanlarını, hepimizi toplayıp törene götürüyorlar. Gitmezsek işimizden oluyoruz. Orada resmi kurumlarda havaalanlarında yaşma (başörtüsü) takıyoruz” (K 6). “Maddi açıdan çok memnunum, özgürüm bizim memlekette kızlar 17-18 yaşında kaçırılıyor.

Başlık parası istiyorlar erkeklerden, evlenmek için 800 dolar. Dayak olayı çok var burada ben görmedim” (K 10). “İzmir’de insanlar yardım ediyor, burası güzel memnunum” (K 2).

Yukarıdaki ifadeleri yer alan katılımcıların geldikleri ülkeler incelendiğinde 3 görüşmecinin Türkmenistan’dan 1 görüşmecinin ise Özbekistan’dan geldiği görülmektedir. Aslında Türkmenistan’ın baskıcı ve otoriter yapısı gereği kadınlar kendilerini ülkelerinde özgür hissetmemektedirler. Özellikle son dönemlerde kadınlar üzerindeki yasakların daha da arttığı gazete haberlerinde görülmektedir. Emek ve Gül isimli internet sitesinde yer alan bir haber başlığına göre Türkmenistan’da kadınlara yeni yasak: dar giyinmek, saç boyası, makyaj, estetik operasyonun yasak olduğu görülmektedir (08 Mayıs 2022, Emek ve Gül). Bu haberin detaylarına göre yasakların sadece bu konuda olmadığı anlaşılmaktadır (Ek 3). Göçmenler için göç edilen mekânın özellikleri kadar kaynak ülkelerindeki yaşamlarındaki kısıtlamalar da bu özgürleşme sürecindeki algılarını etkilemektedir.

4.11. Göçün Geleceği

Göçün kalıcılığı söz konusu olduğunda, evli olan göçmen kadınlar, eşleri ve çocukları geldikleri ülkelerde kaldıkları için, kendi ülkelerine dönmeyi planladıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca çoğu para biriktirerek, kendi ülkelerinde ev almak isteklerini de ifade etmişlerdir. Bekâr olan göçmen kadınlar ise Türkiye’de kalmak istediklerini, burada hem para kazandıklarını hem de daha mutlu olduklarını belirtmişlerdir. Bu katılımcılara yöneltilen “Evlenirseniz Türkiye’de kalır mısınız ?” sorusuna beş kadın ‘evet’ yanıtını vermiştir.

“Düşünüyorum. Parası varsa evlenirim sevgiyle olmuyor” (K 6). “Evet düşünürüm. Türkiye’de kalmak için istiyorum. Kültürlü bir Türk erkeği bulursam olur” (K 7). “Evet, isterim ama bana uygun biri olsun rahat olayım, çalışmayım istiyorum” (K 9).

Yine evli olanlara yöneltilen “Çocuklarınızın Türk birisiyle evlenmesini ister misiniz?” sorusuna dokuz kadın ‘hayır’ yanıtı vermiştir (K 1, K 3, K 4, K 5, K 7, K 14 K 15, K 17, K 20) . Katılımcıların durumla ilişkili ifadeleri aşağıdaki gibidir:

“Yok yok. Neden isteyim, bir tek kız çocuğum var, onu da yanımda isterim. Çocuklarımın hepsi yanımda olsun, ben onlar için çalışırım” (K 1). “Yok istemem. Yanımda olsunlar” (K 17). “Hayır istemem. Onlar için çalışırım” (K 3). “İstemem. Sizin kızlar çok rahat” (K 7).

Yine evli olanlara yöneltilen “Çocuklarınızın Türk birisiyle evlenmesini ister misiniz?” sorusuna yedi kadın ‘evet ’ yanıtı vermiştir. (K 2, K 10, K 11, K 13, K 16, K 19)

“Evet, isterim burada para var” (K 16). “Evet, yaşamalarını isterim” (K 2). “Kesinlikle isterim, ama evliler” (K 10). “Evet evet, kız çocuğumun isterim” (K 12).

Kadınların çoğu, her ne kadar kendilerini İzmir’de özgür hissetseler de yine de kendi memleketlerine dönmek istemektedirler. Bu durumun en önemli nedeni ise eşlerine ve çocuklarına duydukları özlemdir. Yedi katılımcının memleketteki çocuklarının bakımını; anneleri, teyzeleri veya eşleri yapmaktadır. Yapılan görüşmeler esnasında, katılımcılar çocuklarına duydukları özlemin çok yoğun olduğunu sıkça dile getirmiş olup şu şekilde ifade etmişlerdir.

“Milli bayramlarımızı özledim, çocuklarımı haftada bir gün tiyatroya ve parka götürüyordum. Onları çok özledim” (K 1). “Havasını, çocuklarımı, bayramlarını (15 adet milli bayram) özledim. Yemeklerini özlemişimdir. Burada Özbek pilavı yapıyoruz ama aynısı olmuyor” (K 2). “Memleketim çok güzel, çocuklarımı eşimi özlerim” (K 17). “Çocuğumu eşimi özledim” (K 16).

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ ve ÖNERİLER

1980’li yıllarda Türkiye’nin serbest ekonomiye geçmesiyle birlikte, bu dönüşümle eş zamanlı olarak ülkemizde çocuk ve yaşlı bakımında devletin de sorumluluk aldığı bir refah sistemi kurulamamıştır. Toplum genelinde, cinsiyetçi bakış açısının da etkisiyle çocuk ve yaşlı bakımı ile ev hizmetlerinin kadınların sorumluluğunda olduğu kanısı yaygındır (Gökbayrak, 2009; Coşkun, 2017; Yalçın, 2015). Ancak bu durum, ülkemizin özellikle gelişmiş batı illerindeki şehirlerde değişmiştir. Kadınların eğitim seviyesinin artmasıyla iş gücüne katılımları da arttırmış ve zaman içerisinde, Türkiye’de yaşlı nüfus oranı da artış göstermiştir. Tüm bu faktörlerin etkisiyle, ülkemizde çocuk, yaşlı, hasta bakımı ve ev işlerinin yapılmasını da kapsayan ev içi bakım hizmetleri iş alanı oluşturmaya başlamıştır. Ekonomik gelir seviyesi artan gruptaki bazı aileler, bu hizmetleri ev dışından almaya yönelmişleridir. Ülkemizde ev içi bakım hizmetleri, genellikle günlük olarak yerli çalışanlardan, yatılı olarak ise daha çok yabancı kadın göçmen çalışanlardan sağlanmaktadır.

Bu araştırmada, kadının sorumluluğuna verilen bakım alanı yabancı göçmen kadınların Türkiye’yi ve İzmir’i tercih etme nedenleri incelenmiştir. Buna göre katılımcıların seçimlerinde; Türkiye’ye girişlerinin ve 90 gün boyunca kalıyor olmalarının kolay olmasının, kültürel ve dilsel yakınlığı varlığı, daha önce Türkiye’ye ya da İzmir’e gelen bir akrabasının varlığı, elde dilecek olan ekonomik kazancın göreceli olarak daha yüksek olmasının ve iş bulma olanaklarının kolay olması gibi etmenler bu tercihlerde oldukça önemlidir.

Ülkemizdeki aile yapısı gereği yerli çalışanlar, ev içi hizmetlerde genellikle yatılı olarak çalışmayı kabul etmemektedirler. Bundan dolayı yatılı çalışma alandaki boşluk, ucuz ve güvencesiz iş gücünü oluşturan ve daha çok BDT ülkelerinden ülkemize çalışmak üzere gelen, yabancı göçmen kadınlarla doldurulmaya çalışılmaktadır. Yapılan görüşmelerden elde edilen bulgular da bunu desteklemektedir. Yani göçmen kadınların İzmir’deki ev içi hizmetlerde çalıştırılmak üzere, en çok tercih edildikleri alan, çalışanın

yatılı kalmasını gerektiren, yaşlı bakımı ve yaşlı hasta bakımı alanlarıdır. İzmir’de göçmen kadınların yoğun olarak çalıştıkları ilçeler; Konak, Karşıyaka, Bornova ve Balçova gibi, eğitim ve gelir seviyesinin yüksek olduğu ilçelerdir. Bu ilçelerde göçmenlerin varlığının nedeni, evdeki bireylerin çalışması ve bu bireylerin bakım ihtiyacı olan yakınları için (yaşlıların, hastaların ve çocukların bakımı için) kendilerine yardımcı aramasıdır.

Ev işçileriyle yapılan yüz yüze görüşmeler sonucunda, 22 kadın katılımcıdan 13’ünün İzmir’e bir akrabasının yardımıyla yani göçmenlerin oluşturduğu bir ağ aracılığıyla geldiği tespit edilmiştir. Buna göre, bu göçmen ağı arasındaki ilişkilerin yani öncü göçmenler, akrabalar ve tanıdıklar arasındaki ilişkilerin, kadın emek hareketlerinin artmasında ve devamlılığında önemli bir faktör olduğunu söylemek mümkündür. Akriba bağlarıyla birlikte, Türkiye’nin uyguladığı vize politikalarının da göçü kolaylaştırıcı bir etkisi bulunmaktadır. Görüşme yaptığımız tüm göçmen kadınlar, Türkiye’ye turist vizesiyle giriş yaptıklarını, ülkemizde 90 gün kaldıktan sonra, kısa süreliğine hatta bazen 24 saat içinde kendi ülkelerine veya bir başka ülkeye giriş yaparak, tekrar Türkiye’ye dönüş yaptıklarını belirtmişlerdir. Bu nedenle, bu göçmen kadınların hareketliliğinin “mekik göçü” oluşturduğu ve bu kadınların Türkiye’de düzensiz göç sistemi içinde yer aldıklarını söylemek mümkündür.

Bu araştırma kapsamında yapılan görüşmeler sonucunda, bazı göçmen kadınların özellikle yaşça büyük olanların Türkiye’de sürekli olarak kalmak istemedikleri tespit edilmiştir. Katılımcıların, Türkiye’de tahmini kalış sürelerinin en uzun 120 ay olduğu, en düşük ise altı ay olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca katılımcıların, Türkiye’deki sürekli kalış durumları da medeni durumlarına göre değişiklik göstermektedir. Bekâr katılımcılar, evlendikleri takdirde Türkiye’de kalabileceklerini, evli olanlar ise çocuklarına ve ailesine olan özlemleri sebebiyle para kazanıp, kendi ülkelerine dönmek istediklerini belirtmişlerdir.

Bu araştırmayla, ülkemizde, göçmen kadınların bakım hizmetlerindeki boşluğu doldururken, sadece göçün cinsiyet seçiciliği açısından değil, aynı zamanda nitelik, uyruk ve donanımları bakımından da bu sistem içinde, bir elekten geçtikleri tespit edilmiştir.

Ayrıca Türkçe ve ana dilleri dışında yabancı dil (İngilizce ve Rusça) bilen kadınların daha çok çocuk bakımında ve yeminli tercümanlık gibi işler için devlet kurumları tarafından tercih edildiği, temizlik işlerinde ise daha çok eğitim seviyesi daha düşük olan Gürcü ve Özbek asıllı kadınların tercih edildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Bu yabancı göçmen kadınlar, çalışma hayatında göçmen ve kadın kimliklerinden dolayı belirli zorluklarla mücadele etmek zorunda kalmaktadırlar. Bu zorlukların başında, göçmen kadınların kayıt dışı çalışmaları gelmektedir. Bu durum, bu yabancı göçmen kadınların, iş güvenliğinden yoksun olmalarına, ağır şartlarda çalışmalarına ve güvensiz ortamlarda her türlü şiddete (fiziksel ve ruhsal) maruz kalmalarına yol açmaktadır. Ayrıca yapılan görüşmelerde, kadınlar sık sık eşlerine ve çocuklarına olan özlemlerini dile getirmişlerdir. Göçmen kadınlar, kendi evlerine ve çocuklarına eşlerinin, annelerinin veya kız kardeşlerinin baktığını ifade etmişlerdir. Göçmen kadınlar, çocuklarıyla internet üzerinden, telefonla görüntülü görüşme yaptıklarını ve özlemlerini biraz olsun gidermeye çalıştıklarını belirtmişlerdir. Bununla birlikte, sevdiklerine hediyeler alıp, bu hediyeleri aracı kişilerle göndererek, çocuklarını mutlu etmeye çalıştıklarını söylemişlerdir. Yani bu göçmen kadınlar, “sınırlar arası ebeveynlik” yapmaya çalışmaktadırlar. Katılımcılar, birikimlerini de genellikle belirli bir komisyon alan aracı kişiler ve PTT vasıtasıyla ülkelerine gönderdiklerini belirtmişlerdir. Göçmen kadınlar çoğunlukla kayıt dışı çalıştıkları için, çalıştıkları süre boyunca kazandıkları paralarını da aracıyla gönderdikleri için, Türkiye’den yurt dışına olan döviz transferinin hacmi de hesaplanamamaktadır.

Ülkemizdeki şartlar bu şekilde devam ettiği müddetçe, göçmen kadınların ülkemizde ve İzmir’de kayıt dışı istihdam durumunun devam edeceği ve artacağı öngörülmektedir. Bu nedenle, ev içi bakım hizmetlerinde çalışan göçmen kadınların düzensiz göç sisteminden ve kayıt dışı istihdam sisteminden çıkarılması için devletin yabancı işçi göçü ve yabancıların istihdamı politikalarında düzenlemeler yapması gerekmektedir. Yapılacak olan bu düzenlemeler, ev içi bakım hizmetleri sektöründeki istihdamın, kayıt dışı olmaktan çıkarıp, yasal istihdama geçişini sağlayacak, kadın göçmenlerin çalışma koşullarını iyileştirecek ve aynı zamanda göç trafiğinin de izlenmesini ve yönetilmesini kolaylaştıracaktır.

Kaynakça

- Abadan Unat, N. (2017). *Bitmeyen Göç: Konuk İşçilikten Yurttaşlığa* (Üçüncü Basım). İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınevi: İstanbul.
- Akalın, A. E. (2010). “Yukarıdakiler–aşağıdakiler: İstanbul’daki Güvenlikli Sitelerde Göçmen Ev Hizmetlisi İstihdamı”. B. Pusch, ve T. Wilkoszewski (Der.), *Türkiye’ye uluslararası göç: Toplumsal koşullar, bireysel yaşamlar içinde* (s. 111-137). Kitap Yayınevi: İstanbul.
- Akalın, A. E. (2014). Türkiye’de Ev Hizmetlerinde Çalışan Göçmen Kadınların Toplumsal ve İktisadi Varoluş Stratejileri Üzerine Sosyolojik Bir Analiz. Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Akgüngör S., Kumral, N. ve Çelik N. (2017). Ekonomik göstergelerle İzmir. EGİAD yayınları: İzmir.
- Ayalp Karakaya, E. ve Kiremit Yangın, E. (2021). “İzmir’in kapıları: kent mültecilerinin yaşam koşulları”. *Kent Akademisi*. 14(3). 659-686.
- Aykaç Kamış, H.B ve Özözen Kahraman, S. (2021) . “Bakım hizmetlerinde çalışan kadın göçmenler: İzmir kenti örneği”. *Göç Dergisi*. 8(1). 155-181. <https://doi.org/10.33182/gd.v8i1.75>
- Barbaros, H. (2009). Düzensiz Göç Sürecinde Kadın Göçmenler: İstanbul’dan Bir Kesit. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Barın, H. (2015). “Türkiye’deki Suriyeli kadınların toplumsal bağlamda yaşadığı sorunlar ve çözüm önerileri.” *Göç Araştırmaları Dergisi/The Journal of Migration Studies*. 1(2). 10-56.
- Castles, S. (2007). “Twenty-first-century migration as a challenge to sociology”. *Journal of Ethnic and Migration Studies*. 33(3). 351-371. doi:10.1080/13691830701234491.
- Castles, S. ve Miller M. J. (2008). *Göçler Çağı: Modern Dünyada Uluslararası Göç Hareketleri*. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınevi: İstanbul.
- Ceyhun, G. (2021) . Ev İşçiliğinin Türkiye’deki Görünümü: Kapsam, Boyut ve Sorunlar, Uluslararası Çalışma Örgütü, Ankara.

- Coşkun, E. (2016). “Türkiye'nin göç rejiminde toplumsal cinsiyet faktörü: Ugandalı göçmen kadınlar örneği.” *Feminist Dergi*. 8(1). 91-104. doi: org/10.1501.
- Coşkun, E. (2017). “Türkiye’de kâğıtsız göçmen kadınlar ve sosyal hizmetler”. *Çalışma ve Toplum*. 54. 1299-1315.
- Çamur, A. (2017). “Suriyeli mülteciler ve belediye sorumluluğu: İzmir örneği”. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 6(2). 119-129.
- Çelik, N. (2005). Immigrant Domestic Women Workers in Ankara and Istanbul, Yayınlanmamış Master Thesis. Middle East Technical University Department of Sociology, Ankara.
- Danış, D. A. (2007) “A faith that binds: İraçi christian women on the domestic service ladder of Istanbul”, *Journal of Ethnic and Migration Studies*. 33(4). 602–615.
- Dedeoğlu, S. (2005). “Avrupa’da göçmen kadın emeği ve sosyal refah devleti”, çalışma hayatında göçmenler”. *Tes-İş Dergisi*. 55-60.
- Dedeoğlu, S. ve Gökmen, Ç. E. (2011). *Göç ve Sosyal Dışlanma Türkiye’de Yabancı Göçmen Kadınlar*. Efil Yayınevi: Ankara.
- Dedeoğlu, S. ve Sefa Bayraktar, S. (2018). “Tarımsal Üretimde Suriyeli Göçmen Kadın Emeği: Bereketli Topraklarda Zehir Gibi Yaşamlar” Ç. Ünlütürk Ulutaş (der), *Feminist Sosyal Politika: Bakım, Emek, Göç*, (s.247-280), Notabene Yayınları: Ankara.
- Demirdizen Çevik, D. (2013). “Türkiye’de ev hizmetlerinde çalışan göçmen kadınlar: yeni düzenlenmelerle yarı köle emeğine doğru mu?”. *Çalışma ve Toplum Dergisi*. 213(3). 325-346.
- Deniz, A. ve Özgür, E. M. (2010). “Rusya’dan Türkiye’ye ulus aşırı göç: Antalya’daki Rus göçmenler”. *Ege Coğrafya Dergisi*. 19(1). 13-30.
- Deniz, A. (2018). “Türkiye’ye Filipinli dadı göçü: aracı firmaların rolünü anlamak”. *Coğrafi Bilimler Dergisi*. 16 (2). 289-301. https://doi.org/10.1501/Cogbil_0000000203.
- Dinçer, G. C. (2015). “Türkiye ve Gürcistan Bağlamında Göçmen Kadın Emeği: Güvencesizliđin ve Belgesizliđin Mekânı Olarak Ev İçi Alan” İ. Südaş ve İ. Körükmez (der.) *Göçler Ülkesi*. (s. 95-113). Ayrıntı Yayınevi: İstanbul.

- Ege, G. (2000). Foreign domestic workers in Turkey: A new form of trafficking in Women, Master Thesis. Middle East Technical University, Department of Sociology, Ankara.
- Ercan, H., Hoşgör, A. G. ve Yılmaz, Ö. (2010). Kadınların İşgücüne Katılımını Belirleyen Etmenler ve İl İstihdam ve Meslek Kurulları İçin Öneriler: Ankara, Gaziantep ve Konya. Ankara: ILO.
- Erdem, Z. ve Şahin, L. (2009). “Ülkemizde ev hizmetlerinde istihdam edilen yabancı uyruklu iş gücünün çalışma koşulları: İstanbul ili üzerine bir alan araştırması”. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*. 57. 282-325.
- Erder, S. ve Kaşka, S.(2003). *Düzensiz Göç ve Kadın Ticareti: Türkiye Örneği*, IOM: İstanbul.
- Erder, S. (2011). “Zor Ziyaret: Nataşa mı? Döviz Getiren Bavul mu? Eski Doğu Bloku Ülkelerinden Gelen Kadınların Emek Piyasasına Girişi” S. Sancar (ed.). *Birkaç Arpa Boyu: 21. Yüzyıla Girerken Türkiye’de Feminist Çalışmalar*. (s.191-121). Koç Üniversitesi Yayınları: İstanbul.
- Filiyeva, U. (2018). Türkiye’ye Evlilik Yolu ile Göç Olgusu Türk ve Rus Basımında Algılanışı ile Rus Kadın Göçü. Yüksek Lisans Tezi. Aksaray Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara
- Gebelek, G. (2008). The New International Migration from a Gender Perspective: A Case study of Post-Soviet ‘Servants of Tourism’ in Antalya. Master's thesis. Koç University, Social Sciences Institute, İstanbul.
- Gezgin, M.F. (1991) “İşgücü göçü teorileri”. *Sosyoloji Konferansları Dergisi*. 0(23).
- GİB (2019). *İzmir’de yabancı uyruklu kadın*. Erişim: 10.Ocak.2019.
- Gökbayrak, Ş. (2009). “Refah devletinin dönüşümü ve bakım hizmetlerinin görünmez emekçileri göçmen kadınlar”. *Çalışma ve Toplum Dergisi*. 21(2). 55-81.
- Gökmen, Ç. E. (2011). “Türk turizminin yabancı gelinleri: Marmaris yöresinde turizm sektöründe çalışan göçmen kadınlar”, *Çalışma ve Toplum*, 1, 201-232.
- Görenli, M. ve Karakuş, P. (2014). “Göç araştırmalarında mekân boyutu: kültürel ve mekânsal bütünleşme”, *Türk Psikoloji Yazıları*. 17 (34).101-115.
- Grigoryan, I. (2018). “*Armenian Labor Migrants in Istanbul*” Mire Koç Yayınları: İstanbul

- Günaydın, D ve Cavlak, H. (2015). “Avrupa Birliği ve İzmir işgücü piyasaları: toplumsal cinsiyet açısından bir değerlendirilme.” *Balkan Sosyal Bilimler Dergisi*, (4)7, 1-11.
- Hondagneu Sotelo, P. and Avilla, E. (2003). “I’m here, but i’m there”: the meanings of latina transnational motherhood”. *In Gender and Society*, 3, 317–340. doi.org/10.1177/089124397011005003.
- Hondagneu Sotelo, P. (2011). “Gender and migration scholarship: an overview from a 21st century perspective” *Migraciones internacionales* 6,(1) http://www.scielo.org.mx/scielo.php?pid=S166589062011000100008&script=sci_arttext
- IOM, (2015). World migration report-facts and figures, Erişim: 22 Mart 2022 <https://publications.iom.int/books/world-migration-report-2015-migrants-and-cities-new-partnerships-manage-mobility>.
- IOM, (2020). Göç ve göçmenler: küresel bakış, Erişim: 22 Mart 2022 <https://publications.iom.int/books/world-migration-report-2020-turkish-chapter-2>
- İçduygu, A. (2004). *Türkiye’de Kaçak Göç*. İstanbul Ticaret Odası Yayınları No: 65, Can Ajans ve Matbaacılık: İstanbul.
- İçduygu, A. ve Toktaş, Ş. (2005). *Yurtdışından Gelenlerin Nicelik ve Niteliklerinde Sorunlar*. Türkiye Bilimler Akademisi Yayınevi: Ankara.
- Kalaycıoğlu, S. ve Rittersberger-Tılıç, H. (2012). “Çocuk ve Yaşlı Bakıcıları: Enformel Sektördeki Kadınlar”, S. Dedeoğlu ve A.Y. Elveren (ed.). *Türkiye’de Refah Devleti ve Kadın*. (s. 301-327) İletişim Yayınları: İstanbul.
- Karakuş, B. (2018). *Türkiye’de Yaşlılara Yönelik Hizmetler, Kurumsal Yaşlı Bakımı ve Kurumsal Yaşlı Bakımında İllerin Durumu*. T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı: Ankara.
- Kaşka, S. (2006). “The New International Migration and Migrant Women in Turkey: The Case of Moldovan Domestic Workers” Migration Research Program Koç University.
- Kaya, M. (2016). Türkiye’deki Suriyeli Kadın Sığınmacıların İş Piyasasındaki Çalışma Koşullarına Sosyolojik Bir Bakış: Şanlıurfa Örneği, II. Uluslararası Ortadoğu Konferansları, 155-171.

- Keough, L. J. (2003). "Driven women: reconceptualising the traffic in women in the margins of Europe through the case of Gagauz mobile domestics in Istanbul", *Anthropology Of East Europe Review*, 21(2), 73-78
- Kılınç-Canbaz, B. (2020). Suriyeli Mülteci Kadınların Fiziksel Aktivite Deneyimlerinin Kültürel Bağlamda İncelemesi. Yüksek Lisans Tezi Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kindler, M., Ratcheva, V. and Piechowska, M (2015). "Social networks, social capital and migrant integration at local level European literature review." *Institute for Research into Superdiversity*. 6. 2-22.
- Kofman, E., Phizacklea, A., Raghuram, P. and Sales, R. (2000). *Gender and International Migration in Europe: Employment, Welfare and Politics*. Routledge: London.
- Kuloğlu, C. (2020). "Kadın ticareti: küresel eğilimler ve Türkiye", *Turkish Studies*. 15(2). 239-259.
- Kurekova, L. (2011). "Theories of Migration: Conceptual Review And Empirical Testing in the Context of the EU Eastwest Flows", Paper prepared for Interdisciplinary Conference on Migration. Economic Change, Social Challenge, April 6-9, University College London.
- Kümbetoğlu, B. (2012). "Göç Çalışmalarında "Nasıl" Sorusu?" S.G.I Öner ve N. A. Ş ÖNER, (ed.). *Küreselleşme Çağında Göç: Kavramlar, Tartışmalar*, (s. 49-85) İletişim Yayınları: İstanbul.
- Leblebicioğlu, H. ve Khorshid, L. (2018). "Göçmen Gebe Kadınların Karşılaştıkları Sağlık Sorunlarının İncelenmesi" *2.Uluslararası Kadın Kongresi*, 4-5 Ekim, İzmir. 92.
- Lordoğlu, K. ve Etiler, N. (2010): Göçmenlerin Sağlık Sorunları: Ev Hizmetlerinde Bir Alan Araştırması, in: M. Gülmez, (ed.): *2. Ulusal Sosyal Haklar Sempozyumu Kitabı, Petrol-İş*, İstanbul. 93-118.
- Massey, D. S., Arango, J., Hugo, G., Kouaouci, A., Pellegrino, A., and Taylor, J. E. (2014) "Theories of international migration: a review and appraisal. population and development review" "*Göç Dergisi*" (çev.) Dedeoğlu, S, Oskay, B., Özbek, Ç., Sirkeci, İ., Yüceşahin, M.E. 1(1), 11-46.

- Memiş, E. ve İzdeş, Ö. (2018). “Türkiye’de Yaşlı Bakımı ve Kadın İstihdamı”. Ç. Ulutürk Ünlütaş (der.). *Feminist Sosyal Politika (Bakım, Emek, Göç)*. (s. 99-138). Note Bena Yayınları: İstanbul.
- Morokvasic, M. (1984). “Birds of passage are also women”, *International Migration Review*. 18(4). 886-907.
- Nizam Kahya, Ö. (2019). Türkiye’nin Uluslararası Göç Deneyiminde Milliyetçilik Söyleminde Yeniden İnşası: İzmir’deki Suriyeliler Örneği. Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Oishi, N. (2002). *Women in Motion: Globalization, State Policies and Labor Migration in Asia*. Stanford University Press: California.
- Oishi, N. (2002). *Gender and Migration: An Integrative Approach Working Papers*”, *Center for Comparative Immigration Studies*, San Diego, <https://escholarship.org/uc/item/0s04g29f>.
- Özaydın, M. M. ve Yılmaz, B. (2020). “Evde bakım hizmeti veren yabancı işçilerin çalışma koşullarından kaynaklanan sorunlar ve çözüm arayışları”. *Çalışma İlişkileri Dergisi*. 1. 59-99.
- Özbay, F. (2019). *Kadın Emeği: Seçme Yazılar*, İletişim Yayınları: İstanbul.
- Özcan, D.E. (2017). “Çağdaş göç teorileri üzerine bir değerlendirme”. *İş ve Hayat*. 2 2(4). 18-215.
- Özdemir, Y. (2018). *Ev Hizmetlerinde Yerli ve Yabancı Çalışan Kadınların Sosyo-Ekonomik Analizi*. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi. Lisansüstü Eğitim Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Özer, E. (2012). *Kimse Duymaz: Türkiye’de İnsan Ticareti Mağdurları Üzerine Bir Araştırma*, Ay izi Kitap Yayınları: Ankara.
- Parrenas Salazar, R. (2000). “Migrant Filipina domestic workers and the international division of reproductive labor”. *Gender and Society*. 14(4), 560–580. <https://doi.org/10.1177/089124300014004005>
- Parrenas Salazar, R. (2001). “Transgressing the nation-state: the partial citizenship and ‘imagined (global) community of migrant Filipina domestic workers signs”,

Journal of Women in Culture and Society, 26(4), 1129–1154.
<https://doi.org/10.1086/495650>

Pessar, P. R. and Mahler, S. J. (2001). " Gendered geographies of power: analyzing gender across transnational spaces". *Identities*. 7(4). 441-459, doi: 10.1080/1070289x.2001.9962675

Ramirez Machado J. M. (2003). *Domestic Work, Conditions of Work and Employment: A Legal Perspective, Conditions of Work and Employment 7*, ILO: Geneva.

Semyonov, M. and Gorodzeisky, A. (2005). "Labor migration, remittances and household income: a comparison between Filipino and Filipina overseas workers", *International Migration Review*. 39(1). 45-68.

Sınırdışı edilme korkusu (2022,05Temmuz) Aydınlık.

Sunday. Ü. (1972). *Nüfusbilim Sözlüğü*. Hacettepe Üniversitesi Yayınları: Ankara

Sosyal Güvenlik Kurumu (2015). Ev hizmetlerinde 5510 sayılı kanunun ek 9 uncu maddesi kapsamında sigortalı çalıştırılması hakkında tebliğ. Erişim tarihi: 10 Nisan 2022
<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2015/04/20150401-16.htm>

Soja, W. E. (2017). *Postmodern Coğrafyalar: Eleştirel Toplumsal Teoride Mekânın Yeniden İleri Sürülmesi*. Sel Yayınları: İstanbul.

Şeker, D. ve Uçan, G. (2016). "Göç sürecinde kadın" , *CBÜ Sosyal Bilimler Dergisi*. 14(1). 200-214.

Tartarashvili, N. (2021). Gürcü Kadın İş Gücü Göçünün Analizi: Türkiye-Ankara Örneği. Doktora Tezi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.

Tatlıdil, E. (2009). "Kent ve kentli kimliği; İzmir örneği". *Ege Akademik Bakış*. 9(1). 319-336.

Tekirdağ'da Üç Özbek Kadın Yakalandı. (2022, 05 Temmuz). En Son Haber.

Toksöz, G. (2007). "İş gücü piyasasının toplumsal cinsiyet perspektifinden analizi ve bölgeler arası dengesizlikler". *Çalışma ve Toplum Dergisi*. 4(15).57-79.

Toksöz, G. ve Ünlütürk Ulutaş, Ç. (2011). "Göç kadınlaşıyor mu? Türkiye'ye yönelen düzensiz göçe ilişkin yazına toplumsal cinsiyet ve etnisite temelinde bakış" S.

- Sancar (ed.) *Birkaç Arpa Boyu... 21. Yüzyıla Girerken Türkiye’de Feminist Çalışmalar*, (s.167-189) Koç Üniversitesi Yayınları: İstanbul.
- Toksöz, G. ve Ünlütürk Ulutaş, Ç. (2012). “Is Migration Feminized? A Gender-and Etnicity Based Review of Literature on Irregular Migration to Turkey”, S. Paçacı Elitok, T. Straubhaar (ed.) *Migration and the EU*. (s. 85-111). Hamburg Institute of International Economics: Germany.
- Toksöz, G ve Erdoğan, S. (2013) . *Kadınların Görünmeyen Emeginin Görünen Yüzü: Türkiye’de Ev İşçileri*. Uluslararası Çalışma Ofisi: Ankara. .
- Toksöz, G. (2021). *Emanet Emek Göç Yollarında Kadınlar*. Dipnot Yayınlar: Ankara.
- Türkmenistan kadınlara yasak. (2022, 05 Temmuz). Emek ve Gül
- Türkmenistan kadın sürücülere zorluklar. (2022, 05 Temmuz). Emek ve Gül
- Türkmenlere baskıyı durdurun. (2022,05 Temmuz). Euronew.
- Uzun, İ., Altun, T. ve Bal, E. (2009). İzmir’inin İzmir’i: Kentsel Bellek Üzerine Mekânsal Bir Çalışma. *İzmirli Olmak Sempozyum Bildirileri*, İzmir.
- Ünlütürk Ulutaş, Ç. ve Kalfa, A. (2009). “Göçün kadınlaşması ve göçmen kadınların örgütlenme deneyimleri.” *Fe Dergi: Feminist Eleştiri*. 1(2). 13-18. https://doi.org/10.1501/Fe0002_0000000002.
- Ünlütürk Ulutaş, Ç ve Akbaş, S. (2018). ‘Ötekilerin Ötekisi Denizli İş Gücündeki Suriyeli Kadınlar’ Ç. Ünlütürk Ulutaş (der), *Feminist Sosyal Politika: Bakım, Emek, Göç*, (s.282-310), Notabene Yayınları: Ankara.
- Vesek, S. (2021). “Gaziantep ve İzmir’deki Suriyelilerin yaşadıkları dışlanma deneyimi”. *Göç Dergisi*. 8(1). 79-106
- Weyland, P. (2010). “Küresel Mekânlarda Cinsiyetlendirilmiş Yaşamlar” A. Öncü ve P. Weyland. (ed.), *Mekân, Kültür, İktidar Küreselleşen Kentlerde Yeni Kimlikler* (s. 117-136) İletişim Yayınları: İstanbul.
- T.C Resmi Gazete, (2011) Yabancıların Türkiye’de İkamet ve Seyahatleri Hakkında Kanununun, (24 Ekim 2011). Sayısı: 28094
- Yalçın, Ç. (2015). “Türkiye’de ev hizmetlerinde çalışan göçmen kadınlar ve ekonomik şiddet”. *Fe Dergi: Feminist Eleştiri*. 7(1). 50-60.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (6. Baskı). Ankara Yayınları: Seçkin.

Yükseker, D. H. (2003). *Laleli-Moskova Mekiği: Kayıtdışı Ticaret ve Cinsiyet İlişkileri*, İstanbul Yayınları: İletişim.

İnternet Kaynakları

Bakıcıburada. bakıcı ilanları. (2022, 18 Nisan). Erişim adresi: <https://www.bakiciburada.com/bakici-is-ilanlari>.

Bölgesel İstatistikler Cinsiyete Dayalı Eğitim Verileri. (2022, 20 Mayıs). Erişim adresi: <https://biruni.tuik.gov.tr/bolgeselistatistik/tabloOlustur.do>.

Bölgesel İstatistikler Cinsiyete Dayalı İş gücü Verileri. (2022, 20 Mayıs) Erişim adresi: <https://biruni.tuik.gov.tr/bolgeselistatistik/tabloOlustur.do>

Eğitim verileri. (2022, 20 Mayıs) Erişim adresi: <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=130&locale=tr>

Evde bakıcı hizmetleri ilanları. (2022, 18 Nisan) Erişim adresi: <https://www.evdekibakicim.com>

Ev hizmetleri (2022, 18 Nisan) Erişim adresi: <https://www.sahibinden.com/yardimci>.

İzmir özgürlük kavramı. (2022, 05 Temmuz) Dibase.NET Erişim adresi: <http://www.dibase.net/soylesiyorum/ozet-21-yuzyil-turkiyesinin-ana-akim-kulturkampfini-izmir-ve-ak-parti-eksenli-hat-temsil-ediyor>

Ülkelerin yaşam kalitesi sıralaması (2022, 05 Temmuz) Erişim adresi: <https://ceoworld.biz/2021/06/20/the-worlds-best-countries-for-quality-of-life-2021>.

İzmir Büyükşehir Belediyesi. (2022, 10 Nisan) Erişim adresi: <https://www.izmir.bel.tr/tr/IzmirinEkonomikYapisi>.

İzmir sanayi verileri. (2022, 20, Nisan) Erişim adresi: <https://izto.org.tr/tr/tg/sanayi>

İzmir sosyo ekonomik statüsü, (2022, 20 Nisan) Erişim adresi: <https://www.endeksa.com/tr/analiz/izmir/demografi>

Uluslararası Göç İstatistikleri. (2022, 20 Mayıs). Erişim adresi: <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Uluslararası-Goc-Istatistikleri>

EK1
SORU/ANKET/GÖRÜŞME FORMU
MÜLAKAT SORULARI

Tarih | saat | Görüşmenin yapıldığı yer

Demografik Özellikler

1. Uyuşgunuz ve geldiğiniz ülke:
2. Yaş:
3. Medeni Durumunuz:
4. Evli iseniz aşağıdaki soruları cevaplayınız. (4-5-6. sorular)
5. Çocuğunuz var mıdır? Varsa ailedeki çocuk sayısı ve yaşlarını belirtiniz?
6. Çocuğunuza ya da çocuklarınıza kimler bakmaktadır?
7. Eşinizin çalışıyor mu? Çalışıyorsa hangi meslek dalında çalışmaktadır?
8. Eğitim durumunuz:
9. Bildiğiniz yabancı diller nelerdir?
10. Oturma izniniz var mıdır?
11. Hangi ilçede ve mahallede ikamet ediyorsunuz?
12. Türkiye'ye gelmeden önce kendi ülkenizde hangi meslek dalında çalışıyordunuz?
13. Mesleğiniz nedir?
14. Kendi ülkenizde de aynı mesleği yapar mıydınız?

Göç Etme Sürecinde

15. Türkiye tercih etme nedeniniz nedir?(Avrupa ülkeleri veya diğer ülkeler neden değil?)
16. Türkiye'ye gelirken ya da iş bulurken hangi kurum kişilerden yardım aldınız?
17. Türkiye ne zaman geldiniz?
18. İzmir ilini tercih etme sebebiniz nedir?.
19. İzmir iline gelmeden önce Türkiye'de başka ilde belli süre ikamet ettiniz mi? Hayır.
20. Göç etme sürecinde olumsuzluklarla karşılaştınız mı? (Vize, çalışma izni vb.)
21. Türkiye'de iş ararken belirli kriterleriniz var mıydı?

Ekonomik Özellikler

22. Aylık ortalama kazancınız ne kadardır. Aldığınız miktarı döviz kuruna göre mi alıyorsunuz?
23. Aylık kazancınız size yetiyor mu? Yetmektedir. Evde hiçbir masrafı olmadığını söyledi.
24. Aylık olarak kazancınızdan ailenize gönderiyor musunuz? Gönderiyorsanız ne kadarını ailenizi
25. Para transferiniz hangi yollardan ve araçlarla gerçekleştiriyorsunuz?
26. Türkiye'deki temel ihtiyaçlarınız (ısınma, gıda, barınma) karşılamanız yeterli düzeyde midir?

Çalışma ve İş koşulları

27. İş sahibinizin size karşı tavır ve tutumu nasıldır?
28. Çalışma durumunuzu/saatinizi işveren mi yoksa geldiniz kurum mu belirliyor
29. Sağlık güvenceniz var mıdır? Yoksa hangi sağlık kurumlarından yararlanıyorsunuz?
30. Çalıştığınız yerde kendinize ait mekân veya odanız var mıdır?
31. Yemek molanız ya da kendinize ayırdığınız ev içinde ayrı bir vaktiniz var mıdır?
32. Haftalık izin gününüz/saatiniz var mıdır?
33. Haftalık izin gününüzü nasıl değerlendiriyorsunuz?
34. İzin süreçleriniz nasıldır? İzin süreçlerinizde ne kadar sıklıkla ülkenize gidebiliyorsunuz?
35. Ne kadar süre çalışmayı düşünüyorsunuz?

İletişim Becerileri

36. Akrabalarınızla ya da ailenizle iletişim kurmak için hangi sosyal medya araçlarını kullanıyorsunuz
37. İzmir de yaşayan kendi ülkenizden tanıdıklarınızla iletişim kurma yollarınız ya da araçlarınız nelerdir?
38. Kendiniz ülkenizden birinin gelmesi için yardımcı oldunuz mu?
39. Türkiye'de başka illerden tanıdığınız kendi ülkenizden kişiler var mıdır? Varsa kaç kişi tanıyorsunuz?

40. İzmir’de kendi ülkenizden tanıdığınız kaç kişi vardır?
41. Kendi ülkeniz dışında çalışmak için gelen kaç kişi tanıyorsunuz?
42. Yardıma ihtiyacınız olduğunda iletişime geçebileceğiniz dernek veya kurumlarınız var mıdır?

Türkiye ve Türkiye Vatandaşları Hakkındaki Düşünceler

43. *Türkiye’de karşılaştığınız olumsuzluklar nelerdir?
44. Türkiye’de kadın olarak ya da yabancı göçmen olarak bir ayrımcılığa maruz kaldınız mı?
45. Türkiye’de şiddete veya istismara maruz kaldınız mı?
46. Türkiye’de göçmenlere yönelik politika hakkında ne düşünüyorsunuz?
47. Türkiye’de en çok hangi konuda memnun kaldınız mı?
48. Türkiye’de yaşamayı düşünür müsünüz?
49. Türk erkekleri hakkında düşünceleriniz nelerdir?
50. Bekârsanız Türk erkeğiyle evlenmeyi düşünüyor musunuz?
51. Evliyseniz çocuklarınızın Türk biriyle evlenmesini düşünüyor musunuz?
52. Kendi ülkenizde kendinize ya da ülkenize ait özlediğiniz neler vardır?

Değerli katkılarınız için teşekkür ederiz.

GAZETE HABERLERİ

EN SON HABER

Petrol	Esno	Dolar	Altın	Borsa	Bitcoin	BTXN
99.44	17.4347	17.3487	960.77	2434	343.550	738
-0.05%	0.70%	0.37%	0.17%	0.00%	-3.07%	2.52%

SON DAKİKA
SPOR
VIDEO
EKONOMİ
MAGAZİN
OTOMOBİL
TEKNOLOJİ

Haberler • 3. Sayfa Haberleri • Tekirdağ'da 3 Özbek kadın, fuhuş operasyonunda yakalandı

Tekirdağ'da 3 Özbek kadın, fuhuş operasyonunda yakalandı

Sosyal medya üzerinden fotoğraf ve telefon numarası paylaşıp, fuhuş yaptığı belirlenen Özbekistanlı 3 kadın, gözaltına alındı.

DHA • 25.03.2022 - 11:49 • Güncelleme : 25.03.2022 - 13:39

Telegram ile paylaş
WhatsApp
Facebook
Twitter
Google News'de takip et

Tekirdağ İl Emniyet Müdürlüğü ekipleri, sosyal medya üzerinden fotoğraf ve telefon numarası paylaşarak, Çerkezköy İlçesinde fuhuş yaptığı tespit edilenlere yönelik operasyon düzenledi.

Özbekistan uyruklu G.I. (33), O.M. (37) ve M. Y. (30) adlı 3 kadın, gözaltına alındı.

Kadınların üst aramalarında cep telefonlarına el koyulurken, haklarında 'fuhuşa teşvik ve aracılık etmek'ten soruşturma başlatıldı.

Aydınlık

Anasayfa Haberler Yazılar Ekonomi Dünya E-Aydınlık CANLI YAYIN

AYDINLIK • HABERİN İÇİNDEN 22 KASIM 2019 07:06

Sınır dışı etmek yetmiyor

Özbekler fuhuş için ev, otel ve rezidansları, Afrikalılar kendi belirledikleri otelleri tercih ediyor. Emniyet müdürü, Türkiye'ye defalarca giriş çıkış yapan bu kişiler hakkında yasalara yetersiz olduğunu söyledi.

ÇOK OKUNANLAR

- Wordle** Türkiye'de 13 Temmuz kalıması ne'li için 12 Temmuz...
BİLMİYENLERİN
- Kim bu "Kılıçdaroğlu gözaltıları" olayı açıkladı?
- İstifası beklenen Devlet Bakanı ulkaya renk etti mi?
- Boris Johnson'un istifası BEKLENİYOR
- Luis Nemi'nin yeni durumu şüpheli mi?

VEYSEL BOĞATEPE

İstanbulun fuhuş ağında en büyük pay Özbeklerin. İlk başlarda çocuk bakıcılığı için Türkiye'yi tercih eden Özbekler, kısa yoldan para kazanmak amacıyla fuhuşa yöneliyor. Genellikle organize edenlerin kontrolünde 2-3 kadın, paylaşım evlerinde çalışıyor. Bağırarak olarak tek ya da iki kişi halinde çalışıyor da var. Özbeklere ilişkin dikkatini çeken önemli ayrıntı ise çalışan kadınlar sürekli değişiyor. Özbekler, fuhuştan kazandıktan parayı Türkiye'de harcıyorlar. Bu önemli ayrıntı, Özbeklerin çoğunun para kazanma amacıyla Türkiye'yi tercih ettiklerini ortaya koyuyor. Çalışma şartlarının tek çift seans, saatlik ve gecelik olarak belirlendiği fuhuş piyasasında randevu evlerinin yanı sıra ev, otel ve rezidanslara servis veriler de var.

GAZETE HABERLERİ

Türkmenistan'da kadınlara yeni yasak: 'dar' giyinmek, saç boyası, makyaj, estetik operasyon yasak

19 Ağtın 2022 14:25

Türkmenistan'da kadınların artık "dar" giysiler giymelerine, saçlarını boyamalarına veya tırnak tırnak veya kirpik gibi aksesuarları kullanmalarına izin verilmiyor.

Türkmenistan, son zamanlarda kadın haklarını korumak için yeni yasaları uygulamaya başladı. Yeni yasaklara göre, Türkmen kadınlarının artık estetik ameliyatı olmalarına izin verilmiyor. Son haftalarda birçok kadın göğüs estetiği veya dudak protezi yaptırdığı için işten atıldığı bildirildi.

Uygulamaya konan kurallara göre, kadınların artık saç boyaması, dar kıyafet giymesi, makyaj yapması, arabada ön koltukta oturması yasaklandı.

GÜNÜN CİNSİYETÇİLİĞİ: Türkmenistan'da kadın sürücülere ayrımcılık!

21 Şubat 2022 09:28

Türkmenistan'da kadınlar, polislerin kendilerini durdurup gerçekçi olmayan sebeplerle ehliyetlerine el koyduğunu ve trafikten çekmek için sebep aradığını söylüyor.

İnsan Hakları İzleme Örgütü'nden Türkiye'ye çağrı: Türkmenlere baskıyı durdurun

19 Ağtın 2022

İnsan Hakları İzleme Örgütü • © JONAS WACHTER/AGF

İnsan Hakları İzleme Örgütü Türkiye'ye göç eden ve özellikle Türkmenistan'daki yönetimi eleştiren Türkmenlerin baskı altında olduğuna ve durumlarının kötüleştiğine dikkat çekti. Örgütün yapılan açıklamada Türkiye'de yaşayan Türkmenlerin, Türkmenistan'daki yetkililerin Türk emriyet birimleri üzerine kurduğu baskı sonucu tehdit ve hasta fiziksel saldırıya maruz kaldığı belirtildi.

Amerika Birleşik Devletleri merkezli örgüt açıklamasında, Türkmen hükümetine tacizlerini sona erdirmesi, Türk yetkililere de uluslararası yasal yükümlülüklerine uygun şekilde Türkiye'de yaşayan Türkmen uyruklarının hak ve özgürlüklerini koruma altına alması çağrısında bulundu.

Türkiye'de yaklaşık bir milyon üzerinde Türkmen uyruğunun yaşadığı tahmin ediliyor. Türkmenler vizesiz seyahat edebildikleri nadir ülkelerden biri olan Türkiye'de yıllık olarak yenilenebilen oturumları elde edebiliyor ve kültürel ve dil yakınlığı dolayısıyla topluma başarılı şekilde uyum göstererek çalışıyor, aile kuruyor ya da eğitim görüyor.

İnsan Hakları İzleme Örgütü, son yıllarda Türkmen yetkililerin yasaya aykırı şekilde Türkmenlerin